

30.04.2013 г. / 09:59:12

Вяра

14.05 по еретическия, †01 май по църковния календар - Св. пророк Йеремия. Св. преподобномъченик Акакий Серски. Св. Тамара Грузинска. Св. мъченик Вата. Св. преподобни Пафнутий Боровски. Св. свещеномъченик Макарий, митрополит Киевски

Житие и страдание на свети пророк Йеремия

Свети пророк Йеремия се родил в Анатот, свещенически град, в пределите на Вениаминовото коляно, недалече от Иерусалим. Син на свещеника Хелкия, той бил предизбран и предназначен за пророческо служение, подобно на Самуил, още преди да се роди, както е казал за това Господ: “преди да те образувам в утробата, Аз те познах, и преди да излезеш из утробата, осветих те: поставих те за пророк на народите”.

Свети Йеремия, свещеник от самото си рождение, учител и пророк по призвание от Бога, бил, по свидетелството на свети

Игнатий Богоносец, девственик през целия си живот. В пророческото служение встъпил в 630 г. преди Рождество Христово - още в крехка юношеска възраст, както се вижда от първа глава на неговата книга, където се казва, че когато бил призван от Господа към пророчество, той изразил смущението си така:

“О, Господи Боже! - не умея да говоря, защото съм още млад.”

Господ го ободрил и дарявайки го с разум на възрастен и съвършен човек, казал:

“Не казвай “млад съм”, защото до всички, до които те пратя, ще идеш, и всичко, що ти заповядам, ще кажеш. Не бой се от тях; защото Аз съм с тебе, за да те избавяя.”

Като казал това, Господ протегнал ръка, докоснал се до устата на Иеремиа и му рекъл:

- Ето, Аз вложих Моите думи в устата ти. Гледай, Аз те поставих днес над народи и царства, за да изкореняваш и разоряваш, да погубваш и разрушаваш (греховния, беззаконен живот на хората), и на мястото на разрушеното и изкорененото отново да съзиждаш и насаждаш (добрите нрави и богоугодния човешки живот).

Тези думи на Господа, призоваващи Иеремиа към пророческо служение, били изречени в дните на Иосия, цар Иудейски, в тринадесетата година от царуването му; тогава светият пророк бил в петнадесетата година от рождението си: на толкова ранна възраст той станал оръдие на действената Божия благодат!

По това време иудейският народ, макар и външно да пазел преданост към вярата на отците и да се покланял на истинния Бог, Който някога го извел от Египет, вътрешно бил далече от

истинното Му служение. Влизайки в близки отношения със съседните народи, иудеите били нравствено развратени; подчинявайки се на чужди обичаи, те в по-голямата си част, особено по-заможните и властните от тях, служели на езическите мерзости. Не само в околностите на Иерусалим - по хълмовете и долините, - но и в самия Иерусалим, близо до храма Господен, издигнат от Соломон, били поставени идоли, на които се принасяли жертви така, както на истинния Бог. Това нравствено тление, дълбоко проникващо в живота на народа, възбуждайки справедливия Божий гняв, готвело разорение и пагуба на иудейската земя, което било предсказано от свети Иеремия в две видения: ореховия жезъл и кипящия котел.

И било слово Господне към Иеремия:

- Какво виждаш, Иеремия?

Той отговорил:

- Виждам жезъл от бадемово дърво.

Господ му казал:

- Добре виждаш, защото Аз бдя над Моето слово, за да се изпълни то скоро.

И било слово Господне към него втори път:

- Какво виждаш?

- Виждам - отговорил Иеремия - раздухван от вятъра кипящ котел и лицето му е към север.

И Господ му казал:

- От север ще нахлуе нещастieto върху всички жители на тази земя. А ти препаши бедрата си и стани, та им кажи всичко, що ти заповядам; не бъди малодушен пред тях, за да

не те поразя пред очите им. И ето, Аз те поставих днес като укрепен град, като железен стълб и като медна стена против цялата тая земя, против царете на Иуда, против князете му, против свещениците му и против народа на тая земя. Те ще воюват против тебе, ала не ще ти надвият, защото Аз съм с тебе, за да те избавям.

Изпълнявайки Божията заповед, свети Иеремия започнал да изобличава иудеите за отстъплението им от истинния Бог и отклонението им към езическото суеверие, заплашвайки ги с идващия върху тях гняв на Вседържителя и увещавайки ги, за избавяне от страшните последствия от Господния гняв, да принесат покаяние. Пророческото служение на Иеремия продължило, както беше казано, от дните на цар Иосия, в дните на неговия син Иоахаз и Иоаким - брат на Иоахаз, и в дните на Иехония, Иоакимовия син, и в дните на Седекия, син на Иосия, брат на Иоахаз и Иоаким.

Много страдания претърпял Божият пророк от своите сънародници, загубили истинната вяра и страха Божий! - Той без колебание и смущение възвестявал страшните заплахи на Господа Саваота, смело и дръзновено казвал словото на истината и в двора на храма, и при градските порти, и в царския дворец, и в тъмницата, и в околностите на Иерусалим. Неведнъж бил изпращан при царете и велможите и той на всички открито, без лукавство, без стеснение или малодушен страх, казвал, че ако не се покаят и не се отвърнат от лъжата, ще ги постигнат зли беди. Защото ето какво казва Господ: "Аз ще свикам всички племена на северните царства... и те ще дойдат, и ще тури всяко престола си при входа на иерусалимските порти, около всичките му стени и във всички иудейски градове. И Аз ще произнеса върху тях Моите присъди за всички техни беззакония, задето Ме оставиха и кадиха тамян на другоземни богове и се покланяха на изделия от свои ръце". Чуйте словото Господне, доме Иаковов и всички

раби от Израилевия дом! Тъй говори Господ: каква неправда намериха в Мене бащите ви, та се отдалечиха от Мене, отидоха след суетата и станаха суетни; и не рекоха: де е Господ, Който ни изведе из Египетската земя, води ни по пустинята, по земя пуста и ненаселена, по земя суха, по земя на смъртна сянка, по която никой не е ходил и дете човек не е живял? И Аз ви въведох в земя плодородна, за да се храните от плодовете и от богатата ; а вие влязохте и осквернихте земята Ми, и притежанието Ми направихте гнусота... Аз ще се съдя с вас... и със синовете на вашите синове ще се съдя. Защото идете на Хитимските острови и разгледайте, и пратете в Кедар и разузнайте усърдно и вижте: бивало ли е там нещо подобно на това? Променил ли е някой народ боговете си, макар те и да не са богове? А Моят народ променяше славата си за онова, което не помага. Чудете се на това, небеса, треперете и се ужасете... Защото две злини извърши Моят народ: Мене, Източника на жива вода, оставиха и си издълбаха пукнати водоеми, които не могат да държат вода..." Аз насадих Моят народ като благородна лоза - на бреговете на Йордан, - най-чисто семе, а тя се превърна в дива издънка от чужда лоза. Израил - Моят раб и домочадец, като буйна камила, като дива ослица, рикаща в пустинята, гълтаща въздух със страст в душата си, каза: не се надявай, не! Защото любя чуждите и ще ходя по техните пътища. Посрами се Израилевият дом: те, царете им, князете им, свещениците им и пророците им обърнаха гръб към Мене, а не лице, и казаха: "ние сами сме си господари, няма вече да дойдем при Тебе", но през време на своето нещастие ще говорят: "стани и ни избави!" О, роде! чуйте словото Господне: бях ли аз пустиня за Израиля, бях ли земя на мрак? Забравя ли девица украшението си, и невеста - накита си? а Моят народ Ме забрави - има вече безброй дни. И по своето вероломство ти изкусно насочваш пътищата си, прикривайки срамотата си с одеждата на благочестието, за да придобиеш любов! и заради това дори и към престъпления

нагаждаш твоите пътища, така че по краищата на одеждата ти има кръв от бедните, невинни люде.. И ето затова, че те постъпват по упорството на лошото си сърце, Аз ще докарам върху тях от север нещастие и голяма гибел. И в оня ден, казва Господ, ще замре сърцето на царя и сърцето на князете, ще се ужасят свещеници и ще се слисат пророци! Както от извор блика вода, тъй и от Иерусалим блика зло, в него се чува насилие и грабеж, пред Моето лице винаги има обиди и рани. Вразуми се, Иерусалиме, за да се не отстрани от тебе душата Ми и да те не направя пустиня, земя необитаема.

С такива и подобни на тях възторжено-пламенни слова свети Иеремия многократно се обръщал към своите съвременници; те - подобно на чук, разбиващ скала, са изложени пространно в неговата пророческа книга.

Политическите трудности и бедствия за Иерусалим започнали при цар Иосия така: в тридесет и първата година от царуването му Египетският фараон Нехао предприел военен поход срещу Асирийския цар на река Ефрат. И тъй като пътят му минавал през Иудейската земя, Иосия, за да запази царството си от нашествието на египтяните, събрал войската си и решил да им се противопостави. Фараонът изпратил при него пратеници да му кажат:

- Какво има между мене и тебе, царю иудейски? Против тебе сега не съм тръгнал, а отивам там, дето имам война. И Бог ми заповяда да бързам; недей се противи на Бога, за да не те погуби.

Но Иосия не се вслушал в това предупреждение на Нехао и излязъл на война срещу него в Мегидонската равнина, която се намирала по пътя от крайбрежието на Средиземно море към Йордан, откъдето по най-близкия път през Дамаск Нехао възнамерявал да достигне до бреговете на Ефрат.

Състояло се сражение; иудейската войска, превъзхождана по численост от неприятеля, била разбита докрай; сам Иосия бил смъртоносно ранен. Телохранителите бързо взели любимия си умиращ цар и го откарали в Иерусалим, където той починал. Иосия бил погребан в гробницата на бащите си и оплакан с голяма скръб от народа в Иерусалим и цяла Иудея, защото той бил най-добрият, най-достойният от царете по своята доброта и богобоязливост. Цар Иосия бил оплакан с плачевна песен и от Иеремиа.

След това фараонът Нехао продължил военния си поход в Асирия, а в Иерусалим за цар бил помазан вторият син на Иосия Иоахаз, който царувал около три месеца преди завръщането на Нехао от похода в Асирия. Египетският цар, към когото след Мегидонската победа преминало господството над Иудейската земя и който по това време съсредоточил силите си върху главния и могъщ противник Асиро-Вавилония, а слабото Иудейско царство оставил без внимание, на връщане завладял Иерусалим и подчинил под своя власт цяла Иудея. - Той свалил и изпратил в Египет, като пленник в окови, новоизбрания цар Иоахаз, когато се явил при него във военния лагер, в Ривла, Ематската земя, за да получи утвърждаване в царското си достойнство, и за цар на Иудея поставил по-големия му брат Елиаким, като го преименувал на Иоаким. По същото време Нехао наложил на Иудея данък от сто таланта сребро и талант злато, непосилно тежък за малката държава, още повече, че се изисквал с безпощадна строгост.

Така Авраамовото семе, народ свободен, някога славно и могъщо царство, изгубило своята самобитност и паднало под робство. И това било неизбежно следствие от беззаконието на иудеите, с което прогневявали Всевишния Бог, не принасяйки искрено покаяние според увещанията на пророка, и не устройвайки нравствения си живот по Божия закон!

В началото на царуването на иудейския цар Йоаким било такова слово от Господа към свети Иеремия:

- Застани в двора на Господния дом и кажи на всички иудеи, идващи на поклонение в Господния дом, всички ония думи, каквито ще ти заповядам да им кажеш - ни дума да не пропуснеш. - Тъй казва Господ: ако не Ме послушате в това, да ходите по Моя закон, който съм ви дал, и не внимавате в думите на Моите раби - пророците които Аз изпращам при вас от ранно утро и които вие оставяте без внимание, - то с този дом, над който е призовано Моето име и на който вие се упоавате, Аз ще направя същото, каквото със Силом, и този град ще предам за проклятие на всички земни народи.

Слушайки тези страшни пророчества от Божието лице, мнимите ревнители на общественото спокойствие и държавната безопасност - свещениците и лъжепророците, - изпълнени с гняв, хванали Иеремия и поискали съд за него, изисквали и от князете, и от народа да бъде произнесена смъртна присъда над него. В Господния дом се събрали тълпи от разгневен срещу Иеремия народ, тук дошли иудейските князе и някои лица от царския дом и седнали до входа при портите на Господния дом. Така бил съставен формален съд над пророка. Нечестивите свещеници и лъжепророци, обръщайки се към събрания народ и иудейските князе, казали:

- Смърт за този човек, защото той пророкува против този град, както чухте с ушите си.

Иеремия произнесъл за свое оправдание:

- Господ ме изпрати да пророкувам против този дом и против този град всички тези думи, които чухте. И тъй, оправете вашите пътища и вашите дела и послушайте гласа на Господа, вашия Бог, и Господ ще отмени бедствието, което изрече против вас. А колкото за мене, ето, аз съм във вашите ръце;

правете с мене каквото ви се стори добро и справедливо; само знайте добре, че ако ме умъртвите, невинна кръв ще вземете върху себе си и върху тоя град и жителите му, защото Господ наистина ме прати при вас да ви кажа всички тия думи.

Тогава иудейските князе и царските велможи и целият народ казали на разгневените свещеници и лъжепророци:

- Този човек не може да бъде осъден на смърт, защото той ни говори от името на Господа, нашия Бог.

В защита на Иеремия се надигнали и някои от местните старейшини и се обърнали към народа с такива думи:

- Спомнете си - Михей Мораститец пророкува в дните на иудейския цар Езекия и говори на целия иудейски народ: тъй казва Господ Саваот: Сион ще бъде разоран като нива, и Иерусалим ще стане куп развалини, и планината на тоя храм - като горист хълм. Умъртви ли го за това цар Езекия и целият иудейски народ? Не се ли уплашиха от Господа и не Го ли молиха? и Господ отмени бедствието, което беше изрекъл против тях; а ние да навлечем ли такова голямо зло на душите си? И така, да се покаем, да се отвърнем от злото и да не търсим смъртта на невинния човек. Защото каква полза имаше от неотдавна пролятата кръв на Урия, син на Шемая от Кариатирим, който пророкува от името на Господа против тоя град и против тая земя със същите думи, както и Иеремия? - Когато чува думите на този Урия, царят и всички негови велможи и всички князе го възненавидяха и го търсеха да го убият; а той, обречен на смърт, от страх побягна в Египет; но цар Иоаким прати свои хора и в Египет, които го доведоха оттук: Урия беше умъртвен с меч; но какво последва от това? - народно негодувание против царя и иудейските князе: непременно ще стане същото, ако предадете на смърт и Иеремия.

След това в народното събрание станало разделение: едни настоявали да убият светия пророк, други защитавали неговата невинност. И ненавистниците на Иеремия, разбира се, биха надделели над защитниците му, ако не го бил взел един от влиятелните велможи при царския двор, на име Ахикам, Сафанов син; той избавил Иеремия от ръцете на злобните хора, готови да го убият.

Междувременно идолопоклонството, отравящо съвестта на народа в продължение на много години и предизвикващо крайно разтление на неговата нравственост, все повече се усилвало в Иудея. Сред иудеите се намирили и такива, които на пророческия призив - да изправят пътя на живота си и да следват Божия закон - с насмешка казвали:

- Не се надявай, ние ще живеем според своите помисли и ще постъпваме според упорството на (злото) си сърце, ще вършим всичко, що е излязло из нашите уста: ще кадим на "богинята на небето" и ще правим възлияния, както сме вършили, ние и бащите ни, царете ни и князете ни, в градовете на Иудея и Иерусалимските улици, защото това ни е давало ситост и щастие.

Не останала истина у тях, от малък до голям всеки от тях се е предал на корист, от (лъже)пророк до свещеник - всички действали лъжливо, и вършейки мерзости, никак не се срамували и червели. Неугодното пред очите на Господа вършел и иудейският цар Иоаким, увличайки се от общия поток на нечестието.

И ето, свети Иеремия отново получил заповед от Господа:

- Слез в дома на иудейския цар, кажи това слово и речи: изслушай словото Господне, царю Иудейски, който седиш на Давидовия престол - и ти, и твоите слуги и твоят народ, които влизат през тия порти. Така казва Господ: извършвайте съд и

правда и спасявайте обидения от ръцете не притеснителя, не обиждайте и не притеснявайте, пришелец, вдовица и сирак, и не проливайте невинна кръв на това място. Защото, ако изпълнявате това слово, през портите на твоя дом ще влизат царе от рода на Давид, които ще седят на престола му, ще се возят на колесница и на коне - те и слугите им, и народът им. Ако пък не послушате тия думи, кълна се в Мене, казва Господ, че тоя дом ще запустее, градовете ще станат необитаеми и цялата Иудина земя ще се превърне в пустиня; защото Аз ще приготвя изтребители, всеки със своето оръжие, които ще поразяват неразкаяните люде, както секат дървета. И много народи ще преминават през тоя запустял град и ще казват един другиму: “защо Господ тъй постъпи с тоя голям град?” И ще отговорят: за това, че те оставиха завета на Господа, своя Бог, и се покланяха на други богове и им служеха.

И за самия цар Иудейски Иоаким, светият пророк, от името на Господа казвал, че тъй като очите му и сърцето му са обърнати към корист и проливане на невинна кръв, към притеснение и насилие, след смъртта му няма да го оплакват, изразявайки скръбта си с възклицания: “уви, господарю!” и “уви, негово величие!” - Той ще бъде погребан като осел: ще го изкарат и ще го хвърлят далеч от иерусалимските порти.

Такива дръзновени думи на Божия пророк, изказани публично пред народа, възбудили силен гняв у царя и неговите приближени: тогава със сигурност биха предали свети Иеремиа на смърт, ако Божият промисъл не го запазил за бъдещите тайнствени слова от лицето на Господа. Той бил хванат грубо и с безчестие, окован и хвърлен в тъмница.

Тогава настъпило времето за изпълнение на Божия съд над престъпния град, осквернен с езически мерзости и опръскан с невинна кръв. Навуходоносор, син на Вавилонския цар

Набопасалар, завоевател на Асирийското царство, по заповед на баща си нападнал Египетския цар Нехао и като поразил при Кархемиш войската на Фараона, опитващ се да завладее Асирия, незабавно насочил силите си и срещу неговия васал, иудейския цар. След непродължителна обсада Иерусалим бил превзет от Навуходоносор. На третата година от царуването си Иудейският цар Иоаким бил взет в плен и заедно с избраните младежи от знатни, царски и княжески родове - (в това число - пророк Даниил, още юноша, и с него тримата отроци Ананий, Мисаил и Азарий) бил отведен във Вавилон. Там била отведена и значителна част от иерусалимските граждани и била взета част от съсъдите от Божия дом.

След немного време Навуходоносор, възцарил се във Вавилон след смъртта на баща си, върнал пленения Иоаким обратно в Иерусалим, възстановил го в достойнството му на Иудейски цар, и само го направил свой васал. Така изминали три години: Иоаким плащал данък на Вавилонския цар, както преди това на Египетския фараон. Освободил се по този начин от тегнещата над Иудея зависимост от Египет и не забелязвайки бъдещата сериозна опасност от Вавилон, тогава още младо царство, заето с устройството на вътрешните си дела, Иоаким и неговите велможи, самонадеяно замисляйки да отхвърлят от себе Халдейското иго, се предали на разпътство и различни безумства.

Но преди Иудейският цар Иоаким открито да се отрече от покорността към Навуходоносор и явно да провъзгласи независимостта на своето царство от Вавилон, било слово Господне към пророк Иеремия, тогава затворен в тъмница:

- Вземи със себе си книжен свитък и напиши в него всички думи, които Аз ти говорих за Израеля, за Иуда и за всички народи от тоя ден, откакто започнах да ти говоря, от дните на Иосия до днес; може би домът Иудин ще чуе за всички

бедствия, които мисля да им сторя, та те да се обърнат всеки от злия си път, и Аз да простя неправдата и греха им.

Тази Божия заповед Иеремия изпълнил чрез своя ученик-писар Варух, син на Нирия, който записал в книжния свитък всички думи от устата на пророка. След това Иеремия казал на Варух:

- Аз съм затворен и ме пазят и не мога да отида в дома Господен; затова иди ти и прочети гласно записаните от тебе думи Господни пред народа в дома Господен, в деня на поста; също прочети ги гласно пред всички иудеи, дошли от градовете си; прочети ги и може би те ще възнесат смирена молба пред лицето Господне и ще се обърнат всеки от злия си път, защото голям е гневът и негодуванието, които Господ изрече против тоя народ.

Варух прочел пред народното събрание записаните в свитъка думи на Господа. Това станало в петата година от царуването на Иоаким.

Четенето на свитъка направило потресаващо впечатление на всички, народното събрание било развълнувано. За станалото било съобщено в царския дворец, където тогава се намирили всички съветници на велможите; те поискали Варух да дойде при тях. Пророчеството на Иеремия, прочетено от Варух, поразило и безгрижно разпътните, разтлени в съвестта си велможи. Те с ужас се спогледали помежду си и попитали Варух как е написал това пророчество? Варух отговорил:

- Иеремия изговаряше с уста всички тия думи, а аз ги записвах с мастило в тоя свитък.

Сановниците казали:

- Тези пророчества са толкова важни, че трябва непременно да предадем съдържанието им на царя.

Онези от тях, които били благоразположени към него, го посъветвали временно да се скрие и се разпоредили да преместят пророк Иеремия в друга тъмница, за да не знае никой къде се намират възвестителите на Божиите съдби.

Когато казали на царя за пророческия свитък, Йоаким заповядал да сложат този свитък пред него и да го прочетат на глас в присъствието на всички князе. Тогава времето било хладно - ноември месец; и царят седял в дома си край мангала, напълнен с горящи въглени, а велможите стояли около него. Някои от велможите с напрегнато внимание слушали думите на Иеремия, но върху ожесточеното сърце на царя и раболепните му сановници четенето на пророчеството не оказало необходимото въздействие. Нещо повече, когато четецът разгъвал свитъка и прочитал три или четири колони, царят ги отрязвал с писарското ножче и ги хвърлял в огъня на мангала; докато целият свитък бил прочетен и изгорен. След това Иеремия дал заповед на своите помощници да хванат Иеремия и Варух и да ги предадат и двамата на смърт. Но по Божий промисъл тогава те били скрити и избегнали смъртта; а скоро настъпили такива времена за Иудейското царство, че враговете и ненавистниците на пророците вече нямали време и да помислят за изпълнение на отмъстителните си намерения.

В това време по Божия заповед пророк Иеремия произнесъл ново слово, изобличаващо нечестивия цар.

- Вземи си друг свитък - казал му Господ - и напиши в него всички предишни думи, що бяха в първия свитък, който иудейският цар Йоаким изгори. А на Йоаким кажи: - тъй казва Господ - ти изгори тоя свитък, тъй като в него беше написано, че непременно ще дойде Вавилонският цар и ще разори тая земя, и ще изтреби по нея люде и добитък. Затова тъй казва Господ за Йоаким: потомството му няма да седи на Давидовия

престол и след смъртта му тялото му ще бъде хвърлено на дневния пек и нощния студ.

Тази Господня заповед била изпълнена от светия пророк: от устата на Иеремия бил написан с ръката на Варух друг свитък, в който било добавено много към предишните думи на пророка.

В това време неочаквано за иудеите Иерусалим бил обграден от войските на Навуходоносор, съставени от леко въоръжени халдейски, сирийски, моавитски и амонитски отряди. Свещеният град, неподготвен за отбрана, бил превзет без усилие от нападащите; цар Иоаким бил хванат и загинал с безславна смърт: трупът му бил хвърлен вън от стените на града да бъде изяден от дивите зверове и птици. Така се сбъднали пророческите думи на свети Иеремия, че царят на Иуда ще бъде погребан като осел - ще го изкарат и ще го хвърлят далеч от иерусалимските порти, и трупът му ще бъде хвърлен на дневния пек и нощния студ. Впрочем останалите кости, оглозгани от зверовете, били погребани от иудеите в родовата царска гробница.

След смъртта на Иоаким на Иерусалимския престол се възцарил неговият син Иехония, който бил не по-благочестив от баща си. За него свети Иеремия пророкувал, че той с целия си дом ще бъде предаден от Господа в ръцете на Вавилонския цар - и вече няма да види своята земя, - което скоро се сбъднало. Иехония заемал Давидовия престол само сто дни. Възцарил се след своя баща, той в неразумно заслепение се предавал на неосъществимата мечта да се противопостави на Навуходоносор и не искал доброволно да му се покори, признавайки неговата власт над себе си. Предавайки се на безнравствени, идолопоклоннически мерзости, подобно на баща си, Иехония мислел да намери безопасност зад здравите стени на Иерусалим, а в случай на обсада на столицата

разчитал на помощ от страна на Египет. Но заварен неподготвен от бързото нападение на Навуходоносор, появил се лично сред войските си, обкръжили Иерусалим, той бил длъжен да се предаде на волята на победителя с цялото си семейство, с целия си двор и скопците. Целият царски дом, знатните велможи, всички по-знатни хора на Иудейската земя, цветът на войниците и занаятчиите - всичко до десет хиляди отбрано население - били отведени във Вавилон; заедно с пленниците били изнесени златните съсъди от Господния храм и царските съкровища.

Така се изпълнили пророческите думи на Иеремия: Иудейският цар - този пръстен на дясната ръка на Господа Бога, извел някога евреите от Египет, бил изтръгнат от мястото си и като презряно и отхвърлено създание, като непотребен съсъд бил хвърлен заедно с майка си и племето си в чужда страна, която не познавали, където не са се родили и там умрели, без да се върнат в родната си земя, което желяели душите им.

След превземането на Иерусалим от Навуходоносор и изселването във Вавилон на най-уважаваните и най-добри хора от иудейското царство в Иудея останало почти само бедно, низше население. За управлението на тези остатъци от Иуда на мястото на Иехония халдейските победители поставили третия син на (благочестивия) цар Иосия, Матания - чичо на Иехония, брат на Иоахаз и Иоаким, - преименуван в Седекия.

Седекия, който бил оръдие на Навуходоносор, царувал единадесет години и през цялото си царуване вършел почти само това, което било нужно, за да надхвърли мярата на Божието дълготърпение - нравствената му поквареност била толкова силна, че той, въпреки най-тежките изпитания, които го постигали, не можел да превъзмогне нечестивите си наклонности - не можел със сърдечна искреност да се обърне

към Господа, Израилевия Бог. Такива били и заобикалящите го, близките му хора и свещениците. В Иудея все повече и повече се умножавали езическите мерзости; самият дом Божий, храмът в Иерусалим, се осквернявал с гнусотиите на идолослужението; не слушали Господните думи, възвестявани от устата на пророците, а се вслушвали повече в лукавите думи на лъжепророците, угаждащи на страстните пожелания на развратени хора. Всичко това събирало Господния гняв като страшен облак над Иерусалим и над цялата Иудейска земя, докато накрая Господ не отвърнал лицето Си от Своя народ и не предал на окончателно разорение и запустение светия град Иерусалим.

Това последно бедствие, разразило се над Иерусалим, поужасно от всички предишни, било такова. Навуходоносор, изселил във Вавилон силните и воинствено настроени против него иудеи и поставил Седекия за цар на Иерусалим на слабите останки от Божия народ, се надявал да има в отслабената Иудея опорна точка против Египет, борбата с който продължавала да го занимава. Халдейският владетел се надявал, че неговото оръдие, невоинственият цар Седекия, оставайки негов васал, ще търси за себе си опора в неговата могъща сила и ще запази покорност към него. Така и било в продължение на три-четири години. Но по-късно, като се укрепил, или, по-точно казано, като се задържал на царския престол, Седекия престанал да се задоволява със скромното си положение и поискал да се освободи от игото на Вавилонския цар. Към това го предразполагали и заобикалящите го царедворци, обзети от безумно заслепление; особено съблазнителни били за него съветите на околните царе - Идумейския, Моавитския, Амонитския, Тирския и Сидонския, - които със същата ненавист понасяли зависимостта си от халдейците. халдейците сключили съюз против Навуходоносор и изпратили пратеници в Иерусалим с предложение до

Седекия да се присъедини към техния съюз, за да се изправи заедно с тях против господството на Вавилонския цар, да отхвърли неговото ненавистно иго и да не му плаща данък.

По това време дошла заповед от Господа към пророк Иеремиа:

- Направи си окопи и хомот и си ги тури на шията, и прати също такива на Идумейския, Моавитския, Амонитския, Тирския и Сидонския цар, по техните пратеници, и поръчай да кажат на своите господари словото Господне.

Светият пророк така и направил: като сложил на шията си окопи и хомот, се явил в двореца на Седекия, когато там се намирали пратениците на посочените царе, и казал:

- Тъй казва Господ Саваот, Бог Израилев: тъй кажете на вашите господари: Аз сътворих земята, човека и животните, които са по земното лице, с великата Си мощ и простряната Си мишца, и я предадох, комуто Ми бе благоугодно. И сега Аз предавам всички тия земи в ръката на Вавилонския цар Навуходоносор. И всички народи ще му служат, на него и на сина му, и на внука му, докато дойде време и на земята му, и на самия него. И ако някой народ и царство не иска да служи на Вавилонския цар и не наведе шията си под хомота на Навуходоносор - тоя народ Аз ще накажа с меч, с глад и с мор, докато ги не изстребя чрез ръката на Вавилонския цар. И не слушайте вашите пророци и гадатели, вашите съновидци и вълшебници, и звездобройци, които ви уверяват, че "няма да служите на Вавилонския цар"; защото те ви пророкуват лъжа, за да ви отдалечат от земята ви, та Аз да ви изгоня и погубя. - Не ги слушайте, но служете на Вавилонския цар и живеете: защо да докарвате този град и вашите земи до опустошение.

Това било в четвъртата година от царуването на Иудейския цар Седекия.

Веднъж Божият пророк влязъл в Господния храм с хомот на шията и тук срещнал един от лъжливите пророци на име Анания, който пред очите на свещениците и на целия народ казал:

- Тъй казва Господ Бог Израилев: ще строша хомота на Вавилонския цар; след две години ще върна на това място всички съдове от дома Господен, взети във Вавилон, а цар Иехония и всички иудеи ще върна тук.

И Анания взел хомота, лежащ на шията на пророк Иеремия, и го строшил. Иеремия излязъл от храма, но скоро, като получил откровение от Бога, се върнал в храма и казал на Анания:

- Чуй, Анание! Господ не те е изпратил и ти лъжливо обнадяваш този народ. Ти строи дървен хомот - но ще направиш вместо него хомот железен. Защото железен хомот е турил Бог на шията на всички тия народи, за да работят на Вавилонския цар Навуходоносор. А ти, задето говориш лъжа от Божието име, през тая година ще умреш, ще бъдеш изхвърлен от земното лице, понеже говори против Господа.

И действително след един месец смъртта постигнала лъжепророка.

Известен за това, Седекия изпаднал в смущение и не посмял открито да отхвърли господството на Вавилонски цар. Впоследствие, когато начело на съюзните хананейски царе застанал Египетският фараон Псаметих II, син на Нехао, увлякъл се след победата над етиопците от смелия план да разшири владичеството си и над областите на Ефрат, Седекия се присъединил към съюзниците явно - отделил се от Навуходоносор, обявил се за негов противник, без да слуша увещанията на свети Иеремия, който му давал винаги, на него и на целия народ, полезни и навременни съвети.

Междувременно пророк Иеремия тайно отправил послание към иудеите, отведени в плен във Вавилон. В него той съобщавал на сънародниците си, че по Божие определение те ще прекарат там седемдесет години и в Божието име ги увещавал да “градят къщи и да живеят в тях, да садят градини, да взимат жени на синовете си и да омъжват дъщерите си, за да не се намалява в плен, а да се размножава избраният народ, а също и да се грижат за доброто на града, където са преселени, и да се молят Богу за него, защото при неговото благосъстояние и на тях ще им бъде добре, и те ще живеят мирно и спокойно. Освен това с Божието име светият пророк ги предпазвал от лъжливите пророци, мнимите патриоти, които се намирали сред тях, и им обещавали скорошно освобождение от плена, защото тъй казва Господ: “когато изпълните във Вавилон седемдесет години, тогава ще ви посетя и ще изпълня Моето добро слово за вас, за да ви върна на това място...; само Аз зная намеренията, които имам за вас... намерения за добро, а не за зло, за да ви дам бъднина и надежда”.

Посланието на Иеремия било внимателно прочетено и изслушано от иудеите, отведени във Вавилон; с него се запознали и мнимо-истинските любители на своето нещастно отечество, лъжливите пророци, но у тях то възбудило гняв и желание да отмъстят на пророка. Те написали от себе си до тамошните свещеници да забранят на Иеремия да пророкува и да пише послания. Нещо повече - те поискали Иеремия да бъде вързан и подложен на строг надзор в заточение, за да не смущава хората нито с думи, нито с писма, заплашвайки ги с продължителен плен. Впрочем Божият пророк, независимо от забраните и оковите, които му били поставени, не преставал да възвестява словото Господне и да казва, че преселените във Вавилон Господ ще посети със Своята милост, а оставащите в Иерусалим, напротив, ще погуби с праведния Си гняв.

- Ето Аз - “казва Господ за царя, който седи на Давидовия престол и за целия народ, който живее в този град... Аз ще направя върху тях меч, глад и мор, и ще ги направя като лошите смокини, които не могат да се ядат поради негодността им;” ще ги преследвам и ще ги предам на злочестини у всички земни царства, за проклятие и ужас, за присмех и гавра между всички народи, където ги прогоня, задето не послушаха Моите думи.

Близо до Иерусалим се намирала долината на Еномовите синове, наречена Тофет, в която били устроени високи жертвеници; там нечестивите иудеи принасяли жертви на Молох, заколвайки и изгаряйки синовете и дъщерите си; тази местност често била огласяна от неистовите звуци на тръби и тимпани, заглушаващи отчаяните вопли и викове на убиваните деца. За изобличаването на това гнусно, безчовечно беззаконие на своите съвременници пророк Иеремия, по Божия заповед, купил от грънчаря глинена стомна и отишъл в долината Тофет, вземайки със себе си най-старите от народа и свещеническите старейшини. Там той извикал с гръмък глас:

- Чуйте словото Господне, царе Иудейски и жители на Иерусалим! - Тъй казва Бог Израилев: ето, Аз ще направя върху това място нещастие - който чуе за него, ще му писнат ушите, - задето Моите люде Ме оставиха и чуждо направиха това място и кадят в него на други богове, които преди не познаваха ни бащите им, ни царете им; те напълниха това място с невинна кръв - устроиша високи жертвеници и изгарят синовете си с огън за всесъжение на Ваал, което Аз не съм заповядвал, и което и наум не Ми е идвало; затова ето, идат дни, когато това място вече няма да се нарича Тофет - долина на Еном, но долина на смъртта и клането, защото тук ще бъдат убити множество иудеи от меча на враговете им и ще дам трупите им за храна на птиците небесни и на зверовете земни. И ще разоря този град Иерусалим и ще го направя

предмет на ужас и удивление за всички; всеки, който минава през него, ще се слия и ще подсвирне, гледайки многото му рани. И ще се хранят с плътта на синовете си и дъщерите си, всеки ще яде плътта на своя ближен, намирайки се в обсада и утеснение, когато ги притиснат враговете им, и ония, които търсят душата им.

Произнасяйки такива страшни думи от лицето на прогневления Бог, свети Иеремия хвърлил на земята глинената стомна, която държал в ръцете си, счупил я пред очите на всички и казал:

- Тъй казва Господ Саваот - ще съкруша този народ и този град, както е строшен този гърнчарски съд, който вече не може да стане цял; ще направя Иерусалим подобен на Тофет - къщите на иерусалимските жители и къщите на иудейските царе ще бъдат - като мястото Тофет - нечисти.

Като произнесъл това страшно пророчество, Иеремия се отдалечил от Тофет и се върнал в Иерусалим. И тук, застанал в двора на Господния дом, той се обърнал към народа с такива думи:

- Тъй казва Господ Бог Израилев: ето, ще направя върху този град и върху всички техни градове цялото нещастие, което изрекох против него, защото те са твърдоглави и не слушат Моите думи.

Пророчески произнесените думи никак не се харесали на Пасхор, свещеник, който бил и надзирател в Господния дом. Той ударил пророк Иеремия и го поставил в клада, която била до горните порти Вениаминови при Господния дом. Но на другия ден Пасхор освободил Иеремия, при което Иеремия му казал:

- Не Пасхор (мир отвред) ти прилича да се наричаш, а Магор

Мисавив (ужас отвред). Защото тъй казва Господ: ето, ще те направя ужас за тебе самия и за всички твои приятели; всички вие ще паднете от меча на враговете си: и това ще видиш с очите си. И цял Иуда ще предам в ръцете на вавилонския цар, който ще ги откара във Вавилон и с меч ще ги порази. И ще предам всичкото богатство на тоя град, целия му имот и всичките му скъпоценности; и всичките съкровища на царете Иудейски ще дам в ръцете на враговете им, които ще ги разграбят, ще ги вземат и ще ги отнесат във Вавилон. И ти, Пасхоре, и всички, които живеят в твоята къща, ще отидете в плен; и ще отидеш във Вавилон - там ще умреш и там ще бъдеш погребан, ти и всички твои приятели, на които ти лъжливо пророкува.

Скоро това пророчество се сбъднало.

В деветата година от царуването си иудейският цар Седекия открито се отделил от Вавилонския цар, прекратил зависимостта си от него; а в десетия ден на десетия месец Навуходоносор настъпил към Иерусалим с многочислена войска и го обсадил от всички страни; - издигнал около стените му високи насипи, на които поставил обсадни кули. За Иерусалим настъпил страшният час! - В столицата на Иудейското царство, защитавана от здрави стени и достатъчно добре снабдена с вода и всякакви запаси, вследствие на твърде голямото струпване на народ, укриващ се от халдейското нашествие, скоро се почувствала остра нужда от най-необходимото - в града не достигал хляб. В това тежко време Божият пророк, по Божия заповед, се явил пред цар Седекия и казал на него и на всички хора:

- Тъй казва Господ: ето, Аз предавам тоя град в ръцете на вавилонския цар - и той ще го превземе и изгори с огън; и ти, царю, не ще избегнеш от ръцете му и ще бъдеш отведен във Вавилон.

Впрочем, желаейки да запазят Иерусалим от окончателно разорение и Иудейското царство от гибел, Иеремия съветвал Седекия доброволно да се предаде на Навуходоносор, разчитайки на неговото великодушие. Но лъжливите пророци и най-старите от свещениците всякак се противопоставяли на съветите на Божия пророк и поощрявани от нелепите мечтания на користолюбиви и честолюбиви велможи, убеждавали царя да не слуша “обезумелия, както те казвали, Иеремия”.

Междувременно неразумното увлечение на Седекия и съветниците му, недопускащи доброволното подчинение на Вавилонския цар, видимо получило някакво оправдание за себе си, макар и то да продължавало немного време. Египетският фараон, на когото Иудейският цар, заедно с гореспоменатите съюзни царе, възлагал своето упование, събрал войската си и се притекъл на помощ на Седекия, обсаден от халдейците. Като узнал това, Навуходоносор бързо прекратил обсадата на Иерусалим и с всичките си сили се устремил срещу главния си противник. Тогава в Иерусалим започнало необичайно ликуване. Когато портите, които цяла година останали затворени, били отворени, иерусалимците излезли извън града, за да се насладят на чувството за свобода и да видят в какво състояние се намират околните градове и села, какво е станало с полетата и лозята. Иудеите мислели, че Навуходоносор прибързано е вдигнал обсадата от техния град и се е отдалечил, съзнавайки слабостта и невъзможността си да превземе крепостта на тяхната столица. “Ето - хвалели се самозаблуждаващите си ревнители в мечтанията си за могъществото на своето отечество, - Вавилонският цар не можа да ни победи и позорно избяга.” И те ругаели и хулели пророчеството на Иеремия, като несбъднало се. Обаче в това време свети Иеремия не се боял да възвестява, че Иерусалим ще бъде превзет от халдейците.

- Халдейците - казвал той - пак ще дойдат и ще воюват против тоя град, ще го превземат и ще го изгорят с огън. Не се лъжете! Дори да разбиехте и цялата войска на халдейците, воюващи против вас, и да останеха у тях само ранени, то и те биха станали, всеки от шатрата си, и биха изгорили с огън тоя град.

След отстъплението на халдейците от Иерусалим, заедно с другите иудеи, излизащи от обсадения град, и Божият пророк Иеремия оседлал едно магаре и се отправил към родния си град Анатот, във Вениаминовото коляно, където имал своя собственост. Но едва стигнал до Вениаминовите градски порти, и го спрял началникът на стражата при тези порти, на име Ирсия, внук на лъжепророка Анания (за когото стана дума преди), на когото Иеремия предсказал скорошна смърт. Този Ирсия, от ненавист към пророка заради своя дядо, го задържал, подозирайки го в измяна.

- Ти искаш да избягаш при халдейците - казал Ирсия.

На което Иеремия отговорил:

- Лъжеш - аз не искам да избягам при халдейците, а в родния си град, в който имам своя собственост.

Но въпреки уверенията му, стражарят хванал Божия раб и с грубо насилие го отвел при князете, а те, зарадвали се на случая да осъществят своя отдавнашен зъл замисъл против досаждащия им невинен човек, погледнали на него като на истински шпионин, били го и го затворили в подземна тъмница в дома на писаря Ионатан - човек жесток и безсърдечен, на когото поръчали да пази затворения. Те не посмели да сложат ръка върху пророка и да го умъртвят, опасявайки се с това да не заслужат немилостта на своя цар Седекия, проявяващ понякога, макар и плахо, внимание към свети Иеремия. По разпореждане на Седекия Божият пророк

скоро бил преместен от подземната тъмница в дворцовия затвор, където му давали хляб и откъдето можел да предава наставленията си на народа.

Но радостното ликуване в Иерусалим не продължило дълго. Навуходоносор, който държал иудейската столица в обсада 390 дни, вдигнал обсадата само за да отблъсне Египетския фараон, идващ на помощ на Седекия, скоро обърнал противника си в бягство и отново се върнал към Иерусалим, притискайки го още по-жестоко отпреди. Походът на халдейците против египтяните продължил не много повече от 100 дни; последната обсада на Иерусалим - само 40 дни.

Свети пророк Иеремия през цялото време не преставал да увещава иудеите да се обърнат към Бога с покаяние, посочвайки им своите, сега явно изпълняващи се предсказания - че вече е дошло времето на наказанието, определено от Бога за беззаконието на грешниците, и давал полезния съвет да се покорят на Божията воля и да не се противят на халдейците.

- Тъй казва Господ - казвал Иеремия, - който остане в тоя град, ще умре от меч, глад и мор; а който отиде при халдейци, ще бъде жив, ще запази поне главното си съкровище - душата си - и ще остане жив. А тоя град при всички случаи ще бъде превзет от войската на вавилонския цар.

Слушайки тези внушения на пророка, иудейските князе и фанатиците патриоти, неразбиращи истинската любов към отечеството, се обърнали към царя с искането:

- Тоя човек да бъде предаден на смърт, защото прави да отслабват ръцете на войниците и ръцете на целия народ, като им говори такива думи; защото тоя човек желае не добруване на тоя народ, а разорение и позор.

На това цар Седекия им отговорил в отчаяние:

- Той е в ръцете ви, правете каквото искате с него; защото царят не може да направи нищо против вас.

След това свети Иеремия бил спуснат на въжета в дълбока яма в двора на придворния затвор, пълна с нечистотии. В тази яма страдал невинно Божият човек, потопен до шия в тинята; и би умрял там от влагата и глада, ако не го спасил един богобоязлив чужденец. В царския двор имало един скопец, на име Авдемелех - етиопец; той, като чул, че Иеремия е хвърлен в яма, бил възмутен от такова недостойно отношение към уважавания пророк, обърнал се към царя и му казал:

- Господарю мой, царю! - зле стори ти, като постъпи така с пророк Иеремия, излагайки го на смъртна опасност.

Царят дал заповед на Авдемелех да го извади от ямата. А след това Седекия повикал Иеремия при себе си и насаме го попитал дали е вярно всичко това, което той пророкува.

Пророкът му отговорил:

- Ако ти кажа истината, няма ли да ме предадеш на смърт? И ако ти дам съвет, ти няма да ме послушаш.

Царят с клетва обещал на Иеремия, че няма да го предаде на смърт и няма да го предаде в ръцете на тези хора, които го търсят да го убият. Тогава Иеремия казал на Седекия:

- Тъй казва Господ Саваот, Бог Израилев: ако отидеш при князете на Вавилонския цар, душата ти ще остане жива, и тоя град не ще бъде изгорен с огън, и ще бъдеш жив ти и домът ти; ако пък не отидеш при князете на Вавилонския цар, тоя град ще бъде предаден в ръцете на халдейци и те с огън ще го изгорят, и ти не ще избегнеш от ръцете им.

Царят, прелъстен от мнимите си приятели, не послушал

пророка и не последвал добрия му съвет. Но опасявайки се от вероломство от страна на тези свои приятели, не толкова за Иеремия, колкото за себе си, той казал на Божия човек, че никой не бива да знае за техния таен разговор и в случай, че бъде разпитван от князете, да отговори:

- Аз представих пред лицето на царя моята молба, за да не ме връща в дома на Ионатан и да не умра там.

И пророкът останал под надзор в двора на царската стража по време на обсадата на Иерусалим до деня, в който градът бил превзет от халдейците. Това станало в единадесетата година от царуването на Седекия.

Накрая настъпил последният час за града, славната опора на Израил - Иерусалим: броят на защитниците му намалел дотолкова, че те вече не можели да защитават градските стени, в града нямало хляб - над иудейската столица надвиснал ужасът от гладна смърт; обзетите от страх иерусалимци изгубили и последния остатък от човешки чувства: те вече не в преносен смисъл "се изяждали едни други", а буквално "се хранели с плътта на синовете си и дъщерите си и на ближните си". Така се сбъднало пророчеството на Иеремия.

В деветия ден на месец Тамуз, в четвъртия месец в деветия ден на единадесетата година от царуването на Седекия (през юни 589 г. пр. Р. Хр.) халдейците направили широк пробив в градската стена и нахлули в Иерусалим. Самият Навуходоносор не бил там: по това време се намирал в Ривла, в Сирия. Неговите пълководци, които влезли в града, разположили шатрите си до средните порти, намиращи се между Сион и долния град. Суровите войници, ожесточени от продължителната обсада, се разпръснали из града и не щадели никого. Иудеите, изтощени от глад и ужас - се спасявали с бягство. На цар Седекия и заобикалащите го

телохранители през нощта се удало да преминат през тайния проход, намиращ се близо до царската градина, и да стигне до североизточната част на града, откъдето да избягат от столицата. Той искал да се скрие в Галаадската пустиня, но бягството му скоро било забелязано от халдейците и след него и спътниците му била пратена войска. Бегълците лесно били настигнати в Иерихонската равнина. Една част от войниците, които били с царя, се разбягали, други били убити. Седекия бил взет в плен и отведен при Навуходоносор в сирийския град Ривла. Там били отведени и хванатите в града първосвещеник Сераия и храмовият началник Цефания, а също и скопецът, главният началник на войските, и седемте велможи, предстоящи пред лицето на царя, и шестдесет знатни представители от народа. Победителят произнесъл присъдата си над победените: синовете на Седекия и всички иерусалимци, доведени пред страшните очи на източния владетел, били заклани пред очите на нещастния Иудейски цар, а след това извадили очите на него самия и в медни окови го откарвали във Вавилон и там го затворили в тъмница, където и умрял.

Месец след превземането на Иерусалим от халдейците тук пристигнал началникът на телохранителите на Навуходоносор Навузардан. Столицата на Иудейското царство тогава представлявала жилище на мъртъвци - всичките порти опустели, пътищата към Сион обезлюдели, свещениците изнемогвали, - като в точило били стъпкани юношите и девиците на Иуда. Но градът, престолният град на потомците на Давид, дотогава чуден и преславен, все още запазвал своето величие и красота. Военачалниците, които го покорили, не били упълномощени да се разпоредят със съдбата му. Сам владетелят на халдейците се колебаел: от една страна, той искал да има в Иудейската земя опорна точка против вражеските домогвания на Египетския цар и Иерусалим би

могъл да му бъде полезен с крепостната си стена, но, от друга страна, не можел да не подозира и опасност за себе си, че винаги коварните и размирни иудеи ще се възползват от тази крепка опора в своите изменнически намерения. Последното съображение надделяло - Навуходоносор изпратил Навузардан с поръчение да разруши Иерусалим до основите му. Това окончателно, пълно разрушение на Иерусалим свети Иеремия трогателно изобразил, изливайки голямата си скръб в стиховете на своя "Плач". Гибелта на светия град дълбоко потресла и Израил - започнали своя искрен плач "при реките Вавилонски", те го продължават и до днес, прекарвайки деня, посветен на паметта на това събитие, в пост и без обувки на краката, в знак на печал.

Владетелят Навуходоносор дал на воеводата Навузардан особена заповед относно светия пророк Иеремия: да го вземе и да го наблюдава внимателно, да се грижи той да живее без всякакво притеснение, да не му прави нищо лошо и да му предостави възможност във всичко да постъпва както сам иска. Навуходоносор знаел за Иеремия, за неговите предсказания и съвети, които давал на цар Седекия; затова и дал на Навузардан такова разпореждане за съдбата на пророка.

Свети Иеремия, който по време на обсадата на Иерусалим бил задържан в окови под надзора на придворната стража, бил взет в плен от халдейците заедно с другите иудеи; след пристигането на Навузардан в Иерусалим той веднага бил представен пред този пълномощен разпоредител на съдбата на града и цялото иудейско царство и изслушал от него следните благосклонни думи:

- Твоят Господ Бог изрече нещастие върху това място и направи каквото каза... Но ето, днес аз те освобождавам от веригите, които са на ръцете ти, и ако ти е угодно да дойдеш с

мене във Вавилон, дойди, и аз ще се грижа за тебе; ако пък не ти е угодно да дойдеш с мене, остани си. Ето, цяла земя е пред тебе; където ти е угодно и където ти харесва да идеш, там иди.

Иеремия изразил желание да остане в родната земя.

Получил свобода и виждайки покровителственото благоразположение към него от страна на Навузардан, Иеремия преди всичко се погрижил за Божията Светиня, най-великата красота и слава на всички времена на Израил, тоест за кивота на завета: да не бъде унищожен от чужденците и да не бъде потъпкана славата Божия. Тогава пророкът дръзновено измолил от победителя разрешение да вземе светинята на Бога Израилев, преди храмът Господен да бъде разграбен и изгорен. И възползвайки се от това разрешение, той потърсил благоговейни свещеници и левити, които били останали живи, взел ги със себе си и без страх и свободно преминавайки с тях между халдейците, влязъл в храма, построен от Соломон. Тук Божият пророк възпламенил приготвения от тях светилник от огъня, чудесно слязъл от Господа в дните на Моисей и Аарон върху жертвата на всесъжението и оттогава поддържан неугасим върху жертвеника, скрил този светилник в безводен кладенец, имайки твърда вяра и пророчески предвиждайки, че този огън там, макар и временно да угасне (чудесно изменяйки се в друга стихия, в гъста вода), но в свое време отново, възвръщайки предишното си свойство, ще се възпламени, което и се изпълнило след завръщането на израилтяните от Вавилонския плен, при възобновяването на храма по времето на Неемия, много години след смъртта на свети пророк Иеремия, който затворил този огън в кладенеца и изравнил самото място, така че то станало невидимо и дълго време оставало незабелязано от никого.

След скриването на жертвения огън Божият пророк взел

кивота на завета, изнесъл го от храма и го пазел в своето жилище, докато не утихнали смутите в града, надигнали се вследствие на дадената тогава от Навузардан заповед Иерусалим да бъде разграбен и изгорен.

Когато Божията светиня била изнесена от храма, халдейските войници по разпореждане на Навузардан незабавно събрали всички храмови скъпоценности, златни, сребърни и медни, за да бъдат откарани във Вавилон, и самия храм разрушили напълно; тогава били разрушени и изгорени и всички царски дворци и по-хубавите къщи по улиците на Иерусалим; били разкопани и изравнени със земята и градските стени. Голямо множество иудеи тогава паднали под меча на завоевателите и най-много - в долината Тофет, в която някога беззаконниците принасяли в жертва на Молоха синовете си и дъщерите си и в която сега самите халдейци ги събирали насила за клане. И само слабите и крайно бедните от този упорит народ били оставени в Иудея, и по заповед на Навузардан им били дадени ниви и лозя за обработване и прехрана.

Напускайки разграбения и разрушен Иерусалим, Навузардан поставил над опустошената Иудея за областен началник Годолия, син на същия този Ахикам, който веднъж избавил Иеремию от ръцете на убийците и който си избрал за местожителство вече не Иерусалим, а Масифа, близо до Иерусалим. Там се поселил да живее и пророк Иеремию по разпореждане на Навузардан, под охраната и покровителството на областния началник.

Възползвайки се от свободата и настъпилото спокойствие в неговата страна, свети Иеремию заедно с благоговейните свещеници и левити взел съхраняващата се в дома му светиня на Божия дом и я отнесъл на планината в Моавитската земя, отвъд река Йордан, близо до Иерихон, от която някога пророк

Моисей съзерцавал обетованата земя, на която умрял и бил погребан на място, неизвестно на никого. На тази планина пророк Иеремия намерил пещера, внесъл в нея кивота на завета; входа на тази пещера заградили с голям камък. Иеремия запечатал този камък, изписвайки върху него с пръста си Божието име - при това този надпис сякаш бил направен с желязно острие, защото твърдият камък под пръста на пророка станал мек като восък, а след това отново се втвърдил според свойствата на природата си. След това Иеремия, обръщайки се към хората, които били с него, казал:

- Господ възлезе от Сион на небето! - и ще се върне със сила, а знамение за Неговото пришествие ще бъде: когато всички народи на земята се поклонят на дървото (кръстното дърво, на което е разпънат Спасителят на света Господ Иисус Христос).

Към това Иеремия добавил, че никой не ще може да изнесе ковчега от това място, освен Моисей, пророкът Боговидец, и че никой от свещениците няма да разтвори и прочете скрижалите на завета, които са в ковчега, освен Аарон, угодникът Божий; в деня на всеобщото възкресение той ще бъде изнесен изпод камъка, запечан с Божието име и поставен на Сионската планина, и всички светии ще се съберат при него в очакване на пришествието на Господа, Който ще ги избави от страшния враг - антихриста, - търсец смъртта им. Докато Иеремия говорел това на свещениците и левитите, облак покрил тази запечатана пещера и никой не можел да прочете Божието име, изписано върху камъка с пръста на Иеремия, даже самото място станало неузнаваемо, така че никой вече не можел да посочи къде е. Някои от присъстващите там искали да го открият и пътя към него, но никак не могли да направят това. Пророкът в духовно озарение им казал:

- Това място ще бъде скрито, докато Господ не събере народите, а тогава Той ще се смили и ще покаже мястото,

тогава явно ще се открие славата Божия и облак ще го осенява, както е било при Моисей и при Соломон.

Така и остава тази пещера в неизвестност, и никой няма да знае къде се намира това място до свършека на света; но славата Божия тайнствено осиява кивота на завета със светъл облак, както го е покривала в Моисеевата скиния и в Соломоновия храм, защото озарението не може да се прекрати!

Седемдесет години по-късно, след връщането от Вавилонския плен, иудеите построили нов храм в Иерусалим, но в него вече нямало славата на древния храм на Господнята светиня; - тогава бил направен нов кивот от злато, по образец на Моисеевия, било устроено, по предишния образец, и всичко това, което се намирало вътре в него и което го заобикаляло, но в него вече нямало чудодействената сила, не го осиявала славата Божия. В новия храм се запазил само небесният огън от предишния храм, скрит, както казахме по-горе, в кладенец от пророк Иеремия и впоследствие намерен от свещениците.

След скриването на Господния кивот Иеремия се върнал в Масифа, новата столица на Иудейската страна, при Годолия, новия управител на опустошеното отечество, и заживял сред останалите сънародници, оплаквайки с безутешен плач нащастната родина. Около Годолия започнали да се събират иудеи, разбягали се из околните страни при нашествието на халдейците. Годолия, възползвайки се от разположението на владетеля, ги ободрявал, обещавайки им застъпничеството си пред халдейците и мирен живот. Сам Господ, Който наказал нечестивите, в първата година след нашествието на вавилонците утешил скърбящите остатъци от Израилевите синове: тази година те събрали много плодове от земята и вино; но заразата от метежните страсти и от необуздания произвол, невъзпирани от нравствените закони, така дълбоко

била проникнала в сърцето на иудейския народ, че силата и влиянието се проявили и в тези тежки времена. Някой си Измаил, син на Натания, родственик на цар Седекия, отведен във Вавилон, и Иоанам и Ионатан - синове на Карея - и други от иудейските военачалници, разбягали се от халдейците при моавитците, амонитците и идумейците, се върнали и се поселили заедно с дружинниците си в околностите на разрушения Иерусалим; те влизали във взаимоотношения и с Годолия, явявайки се при него в Масифа, сякаш изразявайки своята покорност. Доверчивият Годолия, не подозирайки у тях никакви зли замисли, ги приемал радушно и с почит, даже устройвал пирове за тях. Иоанан, син на Карея, предупреждавал Годолия, че Измаил според заговора си с амонитците замисля да го убие и тайно му предлагал гнусните си услуги:

- Позволи ми - казвал той - и аз ще отида и ще убия Измаил, син на Натания, и никой няма да узнае; защо да се допуска да те убие и иудеите, събрали се около тебе, да се разпръснат и да погине остатъкът от Иуда?

- Не прави това - казал му Годолия, - ти говориш лъжа за Измаил.

Междувременно Измаил дошъл при Годолия с десет свои дружинници и късно вечерта по време на пира поразил с меч Годолия и всички иудеи, които били при него, и халдейците - военни, присъстващи там. Извършил така успешно гнусното си кърваво дело, Измаил с глутница хищни заговорници разграбил Масифа, пленил дъщерите на управителя на областта и хората, започнали да привикват към мирен живот там, и ги повел към амонитските предели. Това дръзко злодеяние на разбойника, действащ уж в полза на отечеството си, възбудило обща ненавист към него. Иоанан, син на Карея и други предводители на военни отряди бързо се обединили и

решили да накажат злодея; събрали дружините си, те подгонили Измаил и го настигнали в Гаваон. Пленените от Измаил иудеи и даже съратниците му, още щом видели Иоанан, се зарадвали и преминали на негова страна. Измаил, заобиколен само от осем приближени, избягал при амонитците.

Но и Иоанан и другарите му били далече от истинското разбиране за нуждите на своето злополучно отечество, за което винаги настойчиво говорел пророк Иеремия. След лесно удалата се победа над Измаил иудеите, установили се в селището Химам, близо до Витлеем, съставили, под ръководството на Иоанан, съвет, на който, поради страх от отмъщение за вероломното убийство на Годолия, подчинен на Вавилонския цар, решили да заминат за Египет. И вече започнали да се подготвят целият народ да отиде в Египет, от който някога с крепката ръка на Бога Вседържител и Неговата висока мишца били изведени бащите им!... Но преди изпълнението на това решение те пожелали да чуют мнението на Иеремия. И дошли всички военни началници, и Иоанан, син на Карея, и Иезания, син на Гошайя, и целият народ, от малки до големи, и казал на пророк Иеремия:

- Да падне молбата ни пред лицето ти, помоли се за нас на твоя Господ Бог (казали "твоя", а не "нашия", това заслужава особено внимание) за всичкия този остатък, защото от много останахме малко, както ни виждат очите ти, та твоят Господ Бог да ни посочи пътя, по който трябва да вървим, и това, което трябва да правим.

Пророкът им отговорил:

- Чувам и ще се помоля на вашия Господ Бог, според думите ви, и всичко, което каже Господ, ще ви явя, няма да скрия от вас нито дума.

При това те заявили на Иеремиа:

- Господ нека бъде помежду ни верен и истинен свидетел, че ние точно ще изпълним всичко, с каквото твоят Господ Бог те прати при нас: добро ли, лошо ли ще бъде то, но ще послушаме гласа на Господа Бога, при Когото те пращаме, та да ни бъде добре.

Пророкът изпълнил даденото обещание и след десет дни обявил на Иоанан и на военачалниците, които били с него, и на целия народ:

- Тъй казва Господ, Бог Израилев, до Когото ме пратихте да поднеса вашата молба: ако останете в тая земя, Аз ще ви уредя и не ще ви разоря, ще ви посадя и не ще ви изкореня, защото съжалявам за бедствието, което ви сториха. Не се бойте от Вавилонския цар, от когото ви е страх, не бойте се от него, казва Господ, защото Аз съм с вас, да ви спасявам и да ви избавям от ръката му. И ще покажа към вас милост: той, Вавилонският цар, няма да ви накаже и ще ви позволи да останете във вашата земя. Ако пък кажете: "не искаме да живеем в тая земя" и не послушате гласа на Господа, вашия Бог, казвайки: "не, ние ще отидем в Египетската земя, където няма да видим война и няма да чуем тръбен звук, и няма да гладуваме, и там ще живеем" - то изслушайте сега словото Господне, вие, остатък от Иуда, тъй казва Господ Саваот, Бог Израилев: ако решително обърнете лицата си да идете в Египет, и отидете, за да живеете там, то мечът, от който се боите, ще ви застигне там, в Египетската земя, и гладът, от който се страхувате, винаги ще ви следи; и там, в Египет, ще умрете. И всички, които обърнат лицето си да идат в Египет, и там да живеят, ще умрат от меч, глад и мор, и ни един от тях не ще остане и не ще избегне бедствието, което ще напратя върху им. Защото тъй казва Господ, Бог Израилев: както се изля гневът Ми и яростта Ми върху Иерусалимските жители,

тъй ще се излее яростта Ми върху вас, когато влезете в Египет, и ще бъдете за проклятие и ужас, за позор и укор, и няма вече да видите това място. Към вас, остатък от Иуда, изрече Господ: не отивайте в Египет; твърдо знайте, че днес съм ви предпазвал! - не грешете против самите себе си: вие ме пратихте до Господа Бога, като казахте, че ще направите всичко, което Той ви каже; и ето, сега ви явих волята Божия. - И така, знайте, че ще умрете от меч, глад и мор в онова място, дето искате да отидете, за да живеете там в ситост и спокойствие.

Тези пророчески думи не оказали необходимото въздействие върху сърцата, пропити с отровата на необуздания произвол. - Азария, син на Осаия и Иоанан, син на Карея и други дръзки хора казали на Иеремиа:

- Това, което казваш, не е истина, Господ не те е пращал да ни кажеш: "не отивайте в Египет"... а Варух, син на Нирия, те възбужда против нас, за да ни предаде в ръцете на халдейци, та да ни умъртвят или да ни отведат във Вавилон.

Своеволните хора така и не послушали словото на Господа да останат да живеят в Иудината земя. Иоанан и неговите дружинници и целият остатък от Иуда събрали семействата си и покъщнината си и тръгнали към Египет, насилствено повличайки със себе си и пророк Иеремиа с неговия верен писар - Варух.

Като дошли в Египетската страна, те се поселили в град Тафнис, където някога пророк Моисей извършил своите чудесни знамения пред фараона. Там сред доброволните преселници негови сънародници Иеремиа преживял четири години, ползвайки се с голямо уважение от страна на египтяните заради своя праведен живот и заради благодеянията, които им оказвал, поразявайки змиите и крокодилите с молитвите си. Там и умрял и бил погребан.

Смъртта на светия пророк била мъченическа. - В Тафнис било слово Господне към Иеремия:

- Вземи в ръцете си големи камъни и ги скрий в омесена глина при входа на фараоновия дом в Тафнис, пред очите на иудеите, и им кажи: тъй казва Господ Саваот, Бог Израилев: ето, ще пратя и ще взема Навуходоносора, Вавилонския цар, Моя раб, и ще туря престола му върху тия скрити от Мене камъни, и той ще разпъне над тях великолепната си шатра и ще дойде и ще порази Египетската земя: който е за смърт, ще бъде предаден на смърт; и който е за плен, ще отиде в плен, и който е за меч, ще отиде под меча. Само малцина избавени от меча ще се върнат от Египетската земя в Иудейската, и всички останали иудеи, които отидоха в Египетската земя, да поживеят там, ще узнаят, чия дума ще се сбъдне: Моята или тяхната. И ето личба, казва Господ: че ще ви посетя на това място, за да знаете, че ще се сбъднат думите Ми за вас, на вас за гибел; ето, Аз ще предам Египетския фараон в ръцете на враговете му, както предах Иудейския цар Седекия.

Озлоблението на иудеите от тези думи на Иеремия достигнало до краен предел - накрая те убили с камъни Божия пророк, който безстрашно им казвал истината! В годината на смъртта на светия пророк в Египет дошъл Вавилонският цар, поразил египетската войска и убил фараона Вафрия; в същото време били изтребени и Израилевите синове, поселили се там.

Много години по-късно мощите на свети пророк Иеремия били пренесени от Македонския цар Александър[92] в построения от него град Александрия и положени на мястото, наречено Тетрапил, което било много почитано от александрийци. Царица Елена украсила със здание в Иерусалим това място, където Иеремия бил хвърлен в ямата с нечистотии.

Свети Иеремия пророкувал и за страданията на Господа

Иисуса Христа, сам явявайки се таинствен предобраз на Него, “кроткия Агнец, заведен на клане”. Според преданието, записано от свети Епифаний, пророк Иеремия предсказал падането и разрушаването на всички египетски идоли по времето, когато в Египет ще дойде Девата - Майка с Младенеца, роден в пещера и положен в ясли; което пророчество вероятно дало основа на обичая, съществуващ у египтяните, да изобразяват дева, почиваща на легло, с младенец, повит в пелени и лежащ до нея в ясли, и да отдават поклонение на този образ. При това се съобщава, че египетските жреци, на въпроса на цар Птолемея, защо се почита този образ, отговорили, че това е тайна, предсказана от светия пророк на прадедите им и че те чакат сбъдването.

Много години изминали от смъртта на свети пророк Иеремия: пленените от халдейците иудеи се върнали в родната си земя; в Иерусалим бил издигнат нов Господен храм - в Иудея, доколкото е възможно, бил възстановен редът на църковния и гражданския живот. Но в тези времена иудеите вече не разполагали със свобода и се подчинявали ту на сирийците, ту на египтяните, ту на македонците, търпели притеснения и от хананейските племена, и от вътрешните смутове и раздори.

Веднъж се случило така, че когато вероломният сирийски пълководец Никанор, причинил много злини на иудейския народ, с надменна гордост искал да погуби пламенния ревнител и защитник на светата отеческа вяра, Иуда Макавей, Иуда, въоръжавайки съратниците си не толкова с яки щитове и копия, колкото с убедителни добри думи и припомняне на случаите на оказаната им чудесна помощ от Вседържителя, им разказал за своя сън и с този разказ зарадвал и въодушевил всички.

Сънят му било следният: той видял Ония, бивш

първосвещеник, мъж честен и добър, от детинство ревностно усвоил всичко, отнасящо се до добродетелта, да се моли за целия иудейски народ. След това се явил друг мъж, украсен със седини и слава, обкръжен с чудно и необикновено величие. И Ония казал:

- Този е братолюбецът, който много се моли за народа и за светия град, Иеремия, пророк Божий.

Тогава Иеремия протегнал дясна ръка и дал на Иуда златен меч, и като го подавал, казал:

- Вземи този свят меч, дар от Бога; с него ще сломиш враговете. И съратниците на Иуда Макавей, утешени и ободрени от думите му, смело се хвърлили в боя и победили неприятеля. Този разказ на Иуда за видението, което имал, нагледно показва, че светите Божии угодници след смъртта си се молят на Бога за нас и ни помагат, както свети Иеремия помогнал на Иуда Макавей да победи противника си. Неговите свети молитви да помогнат и на нас да побеждаваме видимите и невидимите врагове, с благодатта и човеколюбието на нашия Господ и Спасител Иисус Христос, на Когото подобава слава с Отца и Светия Дух вовеки. Амин.

Тропарь пророку Иеремии

глас 2

Проро́ка Твоего́ Иеремии́ па́мьятъ, Го́споди, пра́зднующе,/ тем Тя мо́лим:// спаси́ ду́ши на́ша.

(Перевод: Пророка Твоего Иеремии память, Господи, празднуюя, потому Тебя молим: спаси души наши.)

Кондак пророку Иеремии

Очисти́в ду́хом, вели́кий проро́че и му́чениче,/ твоё
светоза́рное се́рдце,/ сла́вне Иереми́е,/ проро́чества дар
свы́ше прия́л еси́/ и возопи́л еси́ велегла́сно во страна́х:/ се Бог
наш, и не приложи́тся ин к Немú, // Иже, вопло́щся, на земли́
яви́лся е́сть.

(Очистил чрез Духа твоего светозарно сърце, велики пророче
и мъчениче, си приел дара на пророчеството, славни Иеремие,
и си обявил гръмогласно по страните: Този е нашият Бог и
няма друг подобен на Него, Който като се въплъти, се яви на
земята.)

Страдание на светия мъченик Вата

Светият мъченик Вата бил родом от Персия. Дедите му
били християни, и сам той бил възпитан в християнската вяра.
Като достигнал тридесетгодишна възраст, той оставил баща
си, майка си, жена си и децата си, раздал имуществото си на
бедните, напуснал родителския дом и приел монашество.
Подвизавайки се усърдно в монашеския живот, той пожелал да
завърши живота си с мъченическа смърт. В това време се
надигнало гонение срещу християните, и когато всички
монаси от обителта, в която се подвизавал Вата, се разбягали,
той останал сам в нея. Скоро бил хванат и предаден на съд от
управителя на град Низибия. Управителят започнал да го
убеждава да се отрече от Христа и да се поклони на слънцето и
огъня, но светецът не му се покорил и дръзновено изповядал
Христа, истинния Бог. Заради това вързали ръцете му така, че
от силното напрежение те излезли от раменните стави. След
това започнали да влачат светеца по земята и при това го били
по цялото тяло. След всички изтезания светият мъченик

загинал за вярата в Христа, бидейки посечен с меч.

На този ден се чества и паметта на преподобния наш отец Пафнутий Боровски, починал в 1477 г.

На този ден се чества и паметта на священомъченик Макарий, митрополит Киевски, убит от татарите в 1497 г. , в село Стриголово, Минска губерния.

Житие преподобного отца нашего Пафнутия Боровского (2862)

Преподобный Пафнутий был внуком Татарина-баскака. Когда за грехи русского народа пришел на нашу землю, по Божью попущению, татарский царь Батый²⁸⁶³ со своим многочисленным войском, то, опустошив ее мечом и огнем, пленивши города, разрушивши церкви Божий с их святынями и посекаши как деревья или колосья русских князей и начальников, он поставил в ней татарских властителей, называвшихся баскаками²⁸⁶⁴.

Таким баскаком и был дед преподобного Пафнутия. Во время одного восстания русских против татар дед Пафнутия принужден был креститься и был назван Мартином. У нового Христова последователя, отличавшегося благочестием, родился сын Иоанн, который, по достижении совершеннолетия, женился на девице Фотинии. Иоанн и Фотиния жили в своем наследственном селе Кудинове, верстах в четырех от Боровска²⁸⁶⁵. От этой четы, благочестивой и нищелюбивой, и родился около 1395 г. преподобный Пафнутий, названный во святом крещении Парфением. Развиваясь и возрастая телесно, Парфений вместе с тем совершенствовался и духовно. Преуспевая в изучении грамоты и особенно в чтении Божественных книг, отрок поучался и добрым нравам: кротости, незлобию, целомудрию. Охотно подражая людям добродетельным, он стремительно избегал общения с пустыми людьми.

Когда Парфению исполнилось двадцать лет от роду, он оставляет дом отца, сладкую любовь родителей, сродников и друзей; отрекается от всего мирского и поступает в Высокий Покровский монастырь близ города Боровска²⁸⁶⁶. От Маркелла, настоятеля этого монастыря, Парфений принял пострижение с именем Пафнутия и был отдан под руководство престарелого священноинока Никиты, бывшего ученика преподобного Сергия²⁸⁶⁷. Семь лет преподобный Пафнутий был в послушании у благочестивого старца и научился от него иноческим добродетелям. Он приобрел общую любовь и почтение братии. Когда игумен Маркелл скончался, преподобный Пафнутий был избран настоятелем Высокой обители, после долгих и настоятельных просьб братии и боровского князя Симеона Владимировича. Посвящение он принял от рук всероссийского митрополита святого Фотия²⁸⁶⁸.

Новый игумен присоединил к подвигам инока заботы

доброто и искусного пастыря словесных овец Христовых и бдительного стража их. В своей жизни он являл образ своему стаду. Он непрестанно работал Господу – и днем и ночью. День употреблял на исполнение монастырских работ; ночь проводил в молитве.

Своего верного раба Господь украсил рассудительностью, прозорливостью, дивными откровениями и иными дарами Святого Духа. Всеведущий Бог дал преподобному Пафнутию способность узнавать по человеческому лицу и взору скрытые душевные страсти и немощи, а иное открывал святому во сне.

Вот рассказ, наглядно подтверждающий то и другое. Один брат, посланный по монастырским нуждам в село, впал там в плотской грех. В ночь его падения святой, по совершении обычного правила, склонился, чтобы уснуть немного, и увидел следующий сон. Преподобному снился чудный сад с прекрасными плодовыми деревьями. Радостным и изумленным взором смотрел он на них и особенно восхищался одним деревом, отличавшимся поразительной красотой. Вдруг на его глазах дерево это было вырвано и упало на землю. Преподобный, забыв о красоте остальных деревьев, очень опечалился внезапным падением прекрасного дерева. Подошел к нему, поднял и посадил на прежнем месте. Чтобы дерево не засохло, он обкладывал его навозом, утаптывал вокруг него землю. Долгих трудов стоило святому утвердить вырванное дерево.

Проснувшись, он понял смысл видения и очень опечалился. Прекрасный сад означал его обитель. Красивые плодовые деревья – его братии. Вырванное же и падавшее дерево знаменовало падшего брата, требующего от отца-настоятеля особенного труда для поставления и утверждения на своем месте. Когда согрешивший, окончив дело своего послушания, возвратился в обитель и предстал пред своим игуменом, то,

раскаиваясь в грехе своем ему, смутился и лицо его покрылось густою краскою стыда. Преподобный спросил брата, не случилось ли с ним чего-либо прискорбного на пути. Падший застыдился еще более, не решился исповедать пред игуменом свой грех; даже не мог смотреть ему в глаза. Видя такое смущение ученика, святой рассказал ему свой сон, и, как хороший духовный врач, настаивал, чтобы он открыл ему внутреннюю язву души своей. После долгих убеждений игумена согрешивший инок покаялся. Преподобный долгое время давал ему духовное врачество, приличествующее его душевной язве, утешал его, склонного к отчаянию, надеждой на милосердие Божие и в конце концов привел грешника к совершенному исправлению. Так заботился преподобный о своей братии: как искусный врач, врачевал их душевные немощи, как добрый пастырь, исторгал из волчьей пасти овцу и принимал на свои плечи и как сильный муж, носил немощи немощных.

Тринадцать лет игуменствовал преподобный Пафнутий в Высоком монастыре. Потом он сильно и надолго заболел и во время болезни принял схиму.

По выздоровлении он оставил игуменство и уединился вместе с одним братом на высокое, очень красивое место, поросшее густым лесом на берегах двух рек, в трех верстах от Боровска²⁸⁶⁹. Место это принадлежало не к Боровской, а к Суходольской области. Поселение преподобного Пафнутия на новом месте произошло около 1440 г. Сюда начали приходить к нему братия, ставить себе с его благословения келии и жить под его спасительным руководством. Монастырь рос и братия умножались. Иноки молили своего наставника о дозволении им построить церковь. И так как преподобный этого не запретил им, то они поставили деревянную церковь в честь Рождества Пресвятыя Богородицы. Храм освящен был повелением Московского митрополита святого Ионы.

Нужно сказать, что святой, как смиренный схимонах, не литургисал в своей новой обители. И только один раз пред своей кончиной, в день Светлого Христова Воскресения, когда не нашли и за большие деньги священника, совершил литургию со многим вниманием и умилением. «Ныне едва душа моя осталась во мне», – говорил он по совершении ее своим ученикам.

Ненавидящий добро диавол подстрекал некоторых людей делать неприятности преподобному и вредить его новоустроенной обители. Но преподобный побеждал благим злом и одолевал все своим терпением.

Обидчиком преподобного Пафнутия явился тогдашний Боровский князь Василий Ярославич²⁸⁷⁰. Видя умаление и обеднение покинутой святым Высокой Боровской обители, а также процветание и умножение новой, находящейся вне его княжества, князь Василий сильно гневался на святого и измышлял средства изгнать отсюда преподобного. Но так как он не мог этого сделать явно в чужом княжестве, то начал преследовать подвижника тайным образом. Он много раз подсылал своих буйных слуг зажечь со всех сторон ненавистную ему обитель. И всякий раз, увидавши трудящихся преподобного Пафнутия и его учеников, слуги возвращались ни с чем к своему князю. Среди слуг Боровского князя был новокрещенный татарин, по имени Ермолай. Когда князь Василий дал ему приказание поджечь обитель преподобного, этот варвар поспешил с радостью. Преподобный, встретив татарина, ласково назвал его по имени и спросил, зачем он пришел. Такая приветливость святого мгновенно преобразила звероподобный нрав Ермолая. Он раскаялся в своем злом умысле и откровенно рассказал, зачем был послан. Потом, испросив прощение и благословение, ушел, не сделав ничего дурного обители преподобного.

В это время, по Божьему попущению, неожиданно вторгся в Россию нечестивый царь Мамотьяк²⁸⁷¹ со множеством татар. Великий князь Василий Васильевич²⁸⁷² и другие русские князья, не успев собрать достаточного войска, встретили безбожных татар у Суздаля²⁸⁷³. Произошло сражение, в котором татары победили русских и многих взяли в плен, в том числе и великого князя. Среди пленных был и боровский князь Василий Ярославич, враждовавший с преподобным. Находясь в плену, князь раскаялся в своей греховной злобе на преподобного Пафнутия и молился Богу о своем освобождении из плена по молитвам его. Между тем незлопамятный подвижник тоже усердно молился об освобождении князя. Молитва угодника Божия была услышана: князь Василий безвредно убежал из плена. По возвращении на родину, он немедленно пришел в обитель своего молитвенника и получил от него прощение и благословение. С тех пор князь питал великую веру к преподобному Пафнутию.

Преподобный был не только незлобив при оскорблениях, но и удивительно терпелив в нуждах, всегда непоколебимо веруя в Божию помощь. Раз приближался праздник Пасхи, а в обители совсем не было рыбы. Братия и монастырские служители были тем очень опечалены и даже роптали на святого.

- Не скорбите об этом, братия, и не гневите Бога, - говорил им преподобный, - всемилостивый Владыка, создавший нас и просветивший весь мир Своим восстанием (от мертвых), утешит нас, Своих рабов, в скорби нашей и подаст в изобилии блага боящимся Его.

Такая надежда на Всеблагого и Премудрого Промыслителя не замедлила принести свой прекрасный плод. Вечером в Великую субботу, незадолго до Светлой ночи, пономарь пошел на малый источник почерпнуть воды для литургии и увидал

бесчисленное множество рыб, называвшихся на тамошнем наречии «сижки», по своей величине немного больше сельдей. В то время был разлив воды, и их собралось так много, как никогда прежде. Пономарь поспешил сказать о том святому. Преподобный прославил Бога и повелел рыболовам закинуть сети. И поймали такое множество этих рыб, что их достало целой обители на всю Светлую неделю как на обеды, так и на ужины.

Далеко разносилась слава о великих подвигах преподобного Пафнутия и все более и более привлекала в его святую обитель любителей иноческого благочестия. Между ними было немало людей высокодобродетельных. Таковы, например, преподобный Иосиф, постриженный руками святого в иночество и бывший впоследствии основателем Волоколамской обители, старец Иннокентий, Исаия, по прозванию Черный, родственник преподобного, Вассиан, писатель его жития, бывший потом Ростовским архиепископом, и другие.

Преподобный являлся живым образцом подвижника для брани. Он был строгий постник: ничего не ел по понедельникам и пяткам, по средам разрешал себе только сухоедение и весьма умеренно вкушал в остальные дни за общей трапезой. «Его пищей, – говорит ученик преподобного, – было угождение братии».

Себе он выбирал все худшее и в пище и во всем, касающемся удобств. Одежды: мантия, ряска, сшитая из овчины, и обувь – не годились ни одному нищему. Вся жизнь преподобного Пафнутия была непрерывным трудом в поте лица, подвигом, страданием и молитвой. Никто прежде его не являлся ни на общее молитвенное правило, ни на работы. Он выполнял с усердием самые тяжелые послушания: рубил и носил дрова, копал землю и поливал растения в саду. Зимой занимался

чтением, плетением рыболовных сетей. Постоянный враг праздности, подвижник был от чрева матери верным, безупречным другом детства. Во имя целомудрия он не позволял никому прикасаться к своему телу, а женщин не только не пускал в обитель, но не хотел их видеть и издалека; женщинам и знатым он не разрешал даже приближаться к воротам обители своей, а братии строго запрещал всякие разговоры о них.

Преподобный отличался учительностью. Охотно беседовал он и с иноками, и с мирянами. Речь его была всегда проста и приятна. Подвижник чужд был человекоугодия - никогда он не льстил собеседнику; не стыдился лица князя или боярина, не смягчался приносами богатых, но всегда говорил правду, по Божию закону, по Его святым заповедям. Также говорил он и с простецами, называя их братией, и никто после беседы его не ушел когда-либо скорбным. Для многих открывались здесь тайны сердечные, прежде недоступные.

Некоторые беседы преподобного Пафнутия записаны старцем Досифеем Топорковым, племянником преподобного Иосифа Волоколамского. Приведем их содержание.

Подвижник рассказывал братии о великом море 1327 г. Гнев Господень обратился тогда на Русскую землю за грехи людские, и настала великая скорбь в градах и селах. Появлялась у человека язва, а через три дня наступала и смерть. Много людей умирало без помощи: некому стало помогать больным, ибо у каждого был свой мертвец, которого нужно было погребсти и оплакать. Страх и трепет напал на народ. Благочестивые, боящиеся Бога, обращались на покаяние, принимали пострижение и с миром отходили ко Господу. Но другие, бесчувственные, не страшась гнева Божия или желая забыться, в отчаянии, предавались страшному пьянству и пили даже тогда, когда уже заболели; иные так и

помирали среди пирующих друзей, а те пихали умершего, думая, что он упился. Много померло людей во время этого поветрия; имущество умершего валялось и никто не хотел его брать: оставшиеся в живых брали только золото и серебро.

Преподобный усердно поучал своих слушателей творить милостыню, эту царицу добродетелей. Он указывал на примеры нищелюбивых людей, удостоившихся награды за гробом: на Московского великого князя Иоанна Даниловича Калиту²⁸⁷⁴, раздававшего нищим подаяние всем без отказа; на одного магометанина, которого Господь за многую милостыню избавил от адских мук. «Одна милостыня может спасти человека, если живет он законно», – говорил преподобный.

Один милостивый человек скончался, а другому было откровение о его загробной судьбе. Приведен был умерший к реке огненной, а на другой стороне реки рай – чудное место, светлое и злачное, прекрасный сад. Но не может никак перейти душа человека чрез страшную реку. И вот приходят множество нищих, получивших его милостыню; они ложатся мостом чрез реку и милостивый человек переходит по мосту в рай. К этому рассказу преподобный прибавляет, что души праведных переносятся в рай ангелами, но Господь открыл судьбу праведной души в таком виде для нашего вразумления.

Когда братия обители умножились, святой, при содействии их, построил каменный храм. Во все время его строения он и сам трудился как простой работник, нося на своих плечах камень, воду и все необходимое для постройки. Поставив церковь, преподобный украсил ее иконописью и пригласил для этого лучших живописцев, которые расписали ее «чудно вельми». Преподобный украсил храм иконами, книгами и всякой утварью церковною, так что дивились даже князья, привыкшие к церковному благолепию.

Составляя и сам одушевленную церковь, преподобный Пафнутий украшался от Бога чудесною благодатию, проявлявшеюся в исцелениях, прозорливости, откровениях и иных дарах Святого Духа.

Вот некоторые из чудес подвижника.

Искусный художник-иконописец, мирянин Димитрий, приглашенный преподобным расписывать храм обители, по болезни ног не мог работать. Святой старец сказал ему: «Дионисий! Бог да благословит тебя, начни доброе дело; Господь и Пречистая Матерь Божия подаст здравие ногам твоим».

Иконописец, твердо поверив словам преподобного, с радостью принялся за дело и исцелел. Этому же Дионисию и прочим иконописцам-мирянам святой отец заповедал не вкушать в обители мяса, а есть его в ближайшем селении. Некоторое время они исполняли эту заповедь. Потом позабыли и принесли в обитель к себе на ужин вареное бедро ягненка, начиненное яйцами. Когда Дионисий первым из них отведал его, то в начинке нашел множество червей и принужден был выбросить запрещенную пищу собакам. Вдруг он заболел свербежем²⁸⁷⁵. В один час все тело Дионисия представляло как бы один сплошной струп, и он не мог двигаться. Тогда больной немедля послал к преподобному, прося принять его раскаяние и дать прощение. Святой же, заповедав Дионисию не делать впредь ничего запрещенного, повел его в церковь, куда собрана была вся братия. По совершении соборного молебствия, преподобный освятил воду и повелел больному омыwać ею все больное тело. Лишь только Дионисий это сделал, он ненадолго заснул. Потом, пробудившись, почувствовал себя совершенно здоровым, как будто никогда и не хворал. Струпья его отпали как чешуя, и он прославил Бога.

Обитель преподобного Пафнутия окружена была густым

лесом, в котором обитало много птиц. В изобилии водились здесь черноперые вороны, вившие гнезда близ монастыря. Смотря на них, преподобный восхищался и дал заповедь не ловить и не губить их. Между тем однажды сын городского воеводы проезжал мимо обители святого Пафнутия и, увидав стаю воронов, натянул лук и убил одного из них. Обрадовался юноша, но скоро почувствовал, что голова его, повернутая в сторону, осталась неподвижною в таком неестественном положении. Скорбь и ужас сменили в его сердце веселье и самодовольство. Вместе с тем в душе юноши явилось сознание действительной причины случившегося с ним бедствия, а вслед за этим и раскаяние. Охваченный им, сын воеводы быстро отправился к преподобному и, припав к его ногам, просил прощения и святых его молитв пред Господом о своем исцелении. Подвижник приказал ударить в било и пошел в церковь. Удивленные несвоевременным звуком била иноки быстро собрались в церковь и спрашивали святого о причине необычайного звона. Преподобный с улыбкой сказал: «Отомстил Бог за кровь ворона».

Совершив затем молебное пение и осенив святым крестом страждущего юношу, подвижник обратился к нему со словами: «Силою честного и животворящего креста обратись наперед».

И тотчас голова его приняла естественное положение.

Другой юноша напустил на ворона ястреба. Но ястреб, убивши ворона, сам пал мертвым. Таким образом охотник лишился своей забавы.

Одною ночью пришли к обители преподобного воры и, захватив трех рабочих монастырских волов, пасшихся в окольном лесу, хотели вести их к себе домой. И вдруг они заблудились, и ходили подобно слепым вокруг обители. С наступлением утра воры хотели убежать без волов. Но невидимая сила Божия связала их, и они не могли отойти от

похищенного скота, пока разыскивавшие его монастырские работники не нашли их и не привели затем к преподобному. Он же, дав им наставление не присвоять чужого, повелел накормить воров и отпустил их с миром.

Два инока сговорились выйти тайно из обители и уже собрали свои вещи. Но Бог открыл это преподобному во сне. После утреннего пения он склонился, чтобы немного почить, и увидел следующий сон. Черный эфиоплянин взял из его келейной печи горящие головни и метал их на келии этих учеников. Святой же грозно запрещал ему это, говоря, что таким образом он зажжет обитель. Но эфиоплянин ответил ему, что для того-то и бросает он головни. Проснувшись, преподобный понял значение сна и тотчас же послал за этими иноками. Когда подвижник рассказал им виденный сон, устрашенные и в то же время умиленные рассказом святого, они показали ему собранные вещи, исповедали свой грех и просили прощения.

Один ропотливый брат, хуливший все, что совершалось в обители, и самого святого, имел такое видение во сне: будто бы он стоит посреди церкви с поющими; внезапно приходит в нее святой отец и, взглянув на него гневно, говорит: «Этот – хульник: возьмите его из церкви». И тотчас два черных эфиоплянина схватили его, повлекли вон и при этом сильно били. Проснувшись, брат почувствовал сильный страх, и со слезами на глазах поспешил к преподобному просить у него прощения.

Был в его обители благочестивый старец, по имени Константин. Заболев, он скончался. В момент его кончины, ни для кого еще неизвестной, инок Иосиф приблизился к дверям келии преподобного Пафнутия, почивавшего после утреннего славословия, и хотел совершить по монастырскому обычаю Иисусову молитву. Вдруг преподобный отворил оконце и,

увидавши Иосифа, сказал:

- Некто сотворил молитву и сказал: старец Константин отошел ко Господу. - Я же, проснувшись и открывши окно, никого не увидал, кроме тебя идущего.

Иосиф заметил:

- Я сейчас только вышел от Константина. Он еще жив.

Но святой повелел ученику идти в келию Константина. Придя туда, Иосиф действительно нашел его преставившимся.

Преподобный Пафнутий имел дар прозорливости: он узнавал по лицу инока, какую страстью тот обуревается, исполнил он или нет положенное на день молитвенное правило; узнавал даже тайные и давние грехи людей, которых в первый раз видел.

Один новоначальный инок, сожительствовавший преподобному и еще не преодолевший в себе страстей, вышел по некоторой нужде из обители. На пути ему встретились миряне и в том числе женщины. Взглянув на них, инок прельстился любострастно женскими взорами и остановился на греховной мысли. Возвратившись в келию святого, согрешивший нашел его за чтением. Посмотрел на своего ученика преподобный, тотчас же нашел его смущенным нечистыми помыслами и, отвратив от него свое лицо, дал понять, что знает его прегрешение. Устрашившись такой прозорливости, брат сообщил о ней своему однокельнику Иосифу. Тот велел ему исповедать грех преподобному и испросить прощения. Когда инок исполнил это, он получил прощение и отеческое наставление.

Однажды, тоже во время чтения святым Божественного Писания, подошел к его келии человек, сотворил молитву и, посмотрев на святого через оконце, спросил об его ученике

Иосифе, которому пришедший был земляком. Увидав совершенно незнакомого человека, святой старец сказал Иосифу:

- Выйди! Злой взором муж спрашивал тебя. Ученик вышел и, увидавши своего знакомого, спросил его, зачем он пришел. Тот отвечал:

- Хочу быть монахом.

Иосиф поведал о его желании святому игумену, но тот сказал:

- Напитавши, отпусти этого человека, потому что он недобрый.

Иосиф удивлен был таким ответом; однако не осмелился расспрашивать. Исполнив волю преподобного, он возвратился к нему в келию. Тогда сам святой сказал Иосифу:

- Этот муж - убийца. Еще будучи юношей, он ударил одного монаха ножом в живот и умертвил его. Но это было давно и он забыл о своем грехе.

Иосиф изумлен был этими словами: он никогда не слышал об этом грехе своего знакомого.

Некоторый инок пришел в обитель преподобного. Подвижник, увидав его, тихо сказал своим ученикам:

- Видите ли, что и ради иноческого чина не очистился от крови?

Ученики удивились, но боялись спросить преподобного о значении этих слов. Впрочем после сам старец объяснил их:

- Этот инок, - сказал святой, - будучи мирянином, отравил в Новгороде князя, которому служил. Мучимый совестью, он принял монашество.2876

Боярыня, супруга Алексея Габурина, питала особенное уважение и веру к святому и часто посылала к нему своих детей с дарами, прося его молитв и благословения. По диавольскому действию она впала в болезнь и часто видела многих, устрашающих ее демонов. Потом являлся ей какой-то сгорбленный и малорослый старец с большой седой бородой, в плохой одежде. Старец властно отгонял демонов, и после того она становилась здоровою. Однажды больная услышала при этом голос, говоривший ей: «Пафнутий, который в Боровске, отгоняет от тебя демонов».

Так случалось с боярыней много раз. Прошло несколько времени, она совершенно выздоровела и пожелала увидеть святого, чтобы узнать, действительно ли он являлся ей и отгонял бесов. Боярыня пришла со слугами к обители. Но так как монастырь для женщин был невходен, то, остановившись у его ворот, она послала слуг своих к ученикам блаженного с просьбой о том, как бы ей увидеть преподобного. Иноки, показав святого старца слугам, повелели им указать его госпоже своей во время его выхода с братией в трапезу, так как приближалось обеденное время. Но боярыня, прежде всякого указания, увидевши преподобного, тотчас узнала в нем являвшегося ей старца и со слезами возопила: «Воистину это тот, который своим явлением отгонял от меня демонов и даровал мне исцеление».

Затем, воздав благодарение Богу, Пречистой Его Матери и преподобному Пафнутию, послала милостыню.

У одного из учеников преподобного болел глаз. Больной, сильно страдая, усиленно искал лекаря. Святой же дал ему свои четки и приказал тысячу раз произнести молитву Иисусову. Но понуждаемый сильными страданиями больной едва исполнил половину приказанного числа. Произнеся полтысячи раз молитву и заметив исцеление своего глаза,

инок от радости с поспешностью пошел к преподобному, чтобы сообщить ему о своем выздоровлении. Но прозорливый старец опять повелел ученику возвратиться к себе для окончания заповеданного числа молитв.

Благочестивые миряне поведали преподобному и сидевшим в его келии братьям об оставлении архимандритства тогдашним архимандритом подмосковного Симонова монастыря. При этой вести начался разговор о том, кто будет теперь Симоновским архимандритом. Один назвал такого-то, другой – иного. Святой же, взглянувши на своего очень юного новопостриженного ученика, по имени Вассиан, родного брата преподобного Иосифа (своего будущего жизнеописателя), и указав на него, с улыбкой сказал: «Этот – Симоновский архимандрит».

В этих словах святого обнаружилось его прозрение в более отдаленное будущее. Спустя много лет, Вассиан действительно был архимандритом Симоновского монастыря²⁸⁷⁷.

Раз преподобный выпросил у одного князя половить рыбу три дня на одном месте Оки с тем, чтобы все пойманное пошло в пользу монастыря. Отправляя одного из служителей на эту ловитву, подвижник повелел дать ему пять гривен²⁸⁷⁸ денег для покупки сосудов, чтобы в них посолить рыбу, пойманную в назначенный срок. Служитель не брал столько денег, не надеясь и одного малого сосуда наполнить рыбой.

Преподобный же гневно посмотрел на него и велел делать, что ему приказано. Тогда посланный пошел и в три дня поймал 730 больших рыб. Столько не поймали рыболовы князя и во все лето. Предвидя чудесную ловитву, святой и повелел купить так много сосудов.

Один юноша, став иноком, подвергся искусительному действию дьявола. Исконный враг людей являлся ему в разных образах: то в образе неизвестного зверя или черного пса, а

иногда, в то время, когда инок сидел в келии, подобно медведю он ходил кругом келии и ударял по ее стенам. Старец повелел юному иноку прочесть при нем псалтирь. Как только юноша исполнил приказание святого, бесовские мечтания совершенно исчезли, и он освободился от страшных призраков.

Были прозорливцы и среди учеников преподобного Пафнутия. Таков был слезоточивый инок Евфимий. Этот подвижник, испускавший слезы молитвенного умиления не только в келии, но и в церкви на всяком правиле, получил от Бога дар прозорливости, который проявился однажды таким образом. Два брата имели между собой любовь не по Богу, а мирскую. И так как преподобный очень негодовал на них за это, то они помышляли уйти тайно из обители. Стоя во время литургии со своим обычным слезным умилением, Евфимий взглянул на святого отца и поющих с ним, среди которых были и эти два брата. И вот он видит, как выскочил из-за них эфиоплянин с острым шлемом на голове. В руках своих бес держал железный крюк. Зацепляя крюком за одежды грешных монахов, он вытаскивал их за клирос и, привлекая к себе, хотел схватить их своими руками. Но как только он приближал их к себе, железный крюк отскакивал. Это значило, что когда два грешника склонялись на посеянный в них врагом помысл уйти из обители и не покоряться отцу, враг легко привлекал их к себе, но, при их противлении этому помыслу, бесовское орудие бывало бессильно и отскакивало. Смотря на это, прозорливец проникал духовными очами в то, что происходило в их душах. При чтении Евангелия и во время Херувимской эфиоплянин исчезал. По окончании их он снова появился. Когда же настало освящение Святых Даров и изрядная песнь Пресвятой Богородице²⁸⁷⁹, тогда эфиоплянин исчез как дым, и уже не появлялся снова. Всю литургию простоял в трепете и исступлении прозорливый старец, а потом рассказал о своем

видении преподобному Пафнутию. Преподобный призвал грешников и заповедал им бороться с греховными помыслами и исторгать их из своих сердец. После наставления и увещания святого оба инока исправились.

Святая жизнь преподобного Пафнутия, его благорассудительность и опытность во всяком деле, Божиим и человеческим, сделали то, что не только иноки, но и многие миряне выбирали его духовным отцом себе. К нему, как к искусному врачу, шли знатные и простолюдины, богатые и бедные, добродетельные и грешные, и все получали полезные советы и должные епитимии. В приеме приходящих у святого не было никакого лицепрятия. Не боясь сильных и не щадя гордых, подвижник был очень ласков со смиренными.

Преподобный Иосиф Волоколамский пишет о своем учителе преподобном Пафнутии, что, когда нужно, он был милостив и снисходителен, но подчас бывал суров и гневен, если это требовалось. Духовные дети преподобного почитали его и боялись. Георгий Васильевич, князь Дмитровский, рассказывал, что когда он шел на исповедь к преподобному, у него подгибались колена. Зато духовные дети, выбрав преподобного отцом своим, не разрывали с ним общения и за гробом. Один раз, задремав на пороге церкви пред заутреней, преподобный видел во сне, будто открылись врата обители и вошло множество народа со свечами, направлявшегося к церкви, а в середине был князь Георгий Васильевич. Придя к церкви, князь поклонился ей, потом духовному отцу. Преподобный спросил его:

- Сын и князь! Ты уже преставился?

- Да, честный отче!

- Каково же тебе там ныне? - спрашивает преподобный.

– Твоими святыми молитвами, Бог дал мне добро. Особенно же потому, что когда я шел под Алексин на безбожных агарян, покаялся у тебя во всех грехах²⁸⁸⁰.

В это время начали звонить к заутрене и преподобный пробудился.

Преподобный был очень милостив и нищелюбив. Проповедуя милосердие словом, подвижник осуществлял эту добродетель на деле. В Боровской стране случился сильный голод и преподобный усердно питал в обители своей голодающих, приходивших из окрестных сел. Так собиралось ежедневно до тысячи человек, даже более, и милосердый подвижник истощил все запасы монастыря. На следующий год Господь послал умножение плодов земных.

Преподобный Пафнутий дожил до глубокой старости, до 83 лет, из которых 63 года он провел в иноческих подвигах. Отрекшемуся от всех утех земных, живущему лишь для Бога и для вечности, преподобному оставалось только освободиться от всего временного и перейти к тому вечному, уготованному Богом для любящих Его, чего «не видел глаз, не слышало ухо, и не приходило на сердце человеку» (1Кор.2:9).

Господь открыл святому старцу за целую седмицу день его блаженной кончины и подвижник готовился встретить ее мирно и непостыдно. Все эти дни при святом находился ученик его Иннокентий, который оставил описание последних дней жизни своего святого учителя²⁸⁸¹.

Это происходило весной 1477 г., вскоре после праздника святой Пасхи, бывшего в тот год 6 апреля.

В четверг третьей недели по Пасхе (24 апреля), после утрени святой вышел с Иннокентием к пруду, который сам выкопал. Заметили они, что сквозь запруду протекает вода.

Преподобный учил Иннокентия, как преградить путь воде; потом вернулся в обитель ввиду наступившего времени святой литургии. При уходе старца ученик просил его придти на работу после обеденного часа. В ответ на это, святой сказал: «Невозможно мне придти, потому что я имею иное, более нужное и неотложное дело».

После литургии святой старец трапезовал с братиею, потом послал за Иннокентием и приказал ему идти к пруду. Иннокентий пошел в келию святого и, увидав своего наставника сидящим на одре, напомнил ему о работе. «У меня есть другая нужда, которой ты не знаешь; сущий союз разрешится хочет», – ответил святой.

Иннокентий был так смущен словами старца, что, выйдя с тремя братьями на работу, ничего не мог сделать.

Вернувшись в монастырь, ученик нашел подвижника опять сидящим на одре. Старец приказал передать князю Михаилу Андреевичу²⁸⁸², чтобы он не приходил в обитель, потому что пришло иное дело. В этот день святой не ходил в церковь ни на вечернее, ни на послевечернее правила, но велел Иннокентию совершить их в своей келии. Братия подошли к келии преподобного, чтобы узнать, почему он не явился на богослужение. Но подвижник никому не позволил войти к себе и просил всех собраться на следующее утро. Отпуская от себя ученика, подвижник сказал ему: «В такой же четверг, я освобожусь от своей немощи».

Всю ночь святой провел в молитве.

Утром в пятницу, 25 апреля, братия монастыря приходили к преподобному прощаться и получить его благословение. Иноков в монастыре было тогда 95 человек и все до одного собрались к болящему подвижнику, даже немощные и слепые. Простившись с братиею, преподобный пошел к литургии,

поддерживаемый своими учениками. Когда один из них, уже немолодой, желая поддержать святого, взял его за ладонь, то преподобный с гневом выхватил руку и велел держать себя только за одежду. Вот каким осторожным хранителем бесстрастия был он: даже в старости и болезни, уже пред смертным исходом не позволял прикасаться к своему телу. Старец ничего не вкушал в тот день; только попросил себе сыты, то есть воды с медом. Князь Михаил Андреевич прислал своего диакона узнать, что с преподобным и почему он не велел ему приходить к себе. Но преподобный не принял посланного. Не принял он также грамоту и деньги, присланные в монастырь из тверских пределов. Он был в тот день и у вечерни. От слабости больной едва держался и стоял, положив на посох руки, наклонив на них голову. Тем не менее он усердно подпевал братии и остался после вечерни на панихиду, несмотря на то, что братия хотели отвести его в келию. «Эта панихида мне нужна, – сказал им преподобный, – я не услышу ее более».

В субботу, 26-го, больной старец также был у святой литургии. По окончании ее Иннокентий приготовил для него немного пищи и просил вкусить ее, указывая на субботний день и на то, что он не ел с четверга. Но святой отказался от пищи, сказав: «И я знаю это: и по Божественным правилам подобает в субботу вкусить разрешения ради поста, однако болящему следует три дня воздерживаться от пищи пред причащением Божественных Таин».

Таков был многолетний обычай святого старца – поститься пред приобщением святых Таин и проводить в молчании целую седмицу.

Вечером он исповедался пред священноиноком Исаией.

Миряне продолжали докучать болящему подвижнику, который готовился к кончине и все мысли свои устремил к

Богу. Князь Михаил снова прислал в монастырь, на этот раз духовного отца своего, священника Иоанна, и просил у святого прощения и благословения себе и сыну своему Иоанну. Иннокентий передал просьбу князя. Помолчав немного, преподобный сказал:

- Удивляюсь на князя, зачем присылает: «благослови сына моего, князя Иоанна». А князь Василий разве не сын его?2883 Бог знает, сам на себя разделился; как же может он обрести мир и благословение?

Затем прибавил:

- Нет у него ко мне никакого дела, хотя бы и князь он был.

Эти слова были переданы княжескому духовнику, но тот все-таки хотел повидать старца и для этого пошел в церковь к вечерне. Пошел и подвижник, но он поспешно скрылся в алтаре и оставался там до тех пор, пока посол князя оставил монастырь. Отстоял преподобный и всю ночь, хотя поддерживаемый своими учениками. Потом сказал братии:

- Отселе уже не услышу всеобщего бдения.

Молитвою готовился преподобный к приобщению великой святыни и лишь только начало светать, повелел преподобному Иосифу прочесть правило ко причащению.

Приобщившись животворящих Христовых Таин в храме за божественной литургией в воскресенье (27 апреля), святой старец приведен был в келию. Опять заботливый Иннокентий приготовил ему немного пищи. Братия понуждали его подкрепиться и, чтобы не оскорбить их, преподобный немного вкусил, а затем отдал братии, что было ему приготовлено.

В тот день великий князь Московский Иоанн Васильевич2884, неизвестно как узнавший о болезни

преподобного Пафнутия, прислал к нему посла с грамотой. Когда ученик подал подвижнику великокняжеское послание, он сказал:

- Возврати послание принесшему - пусть отдаст его пославшему. Теперь я уже ничем не связан с миром: не желаю чести и не имею страха пред сильными мира.

Иннокентий заметил своему наставнику:

- Что касается тебя, ты сказал правду; но ради Бога сотвори полезное нам, не оскорбляй великого князя, не разгневай его.

Старец же ответил:

- Истину говорю вам: не разгневайте Единого, тогда ничего не успеет против вас гнев человеческий. Если же Единого разгневаете - Христа, никто помочь вам не сможет. А человек, если и разгневается, снова смягчится.

Ученик не смел больше возражать наставнику и возвратил послу великокняжескую грамоту.

Присылала посла и мать великого князя, Мария Ярославна, которая была великой почитательницей добродетельного старца, а также супруга князя, гречанка София Фоминична²⁸⁸⁵, которая прислала преподобному грамоту и золота. Старец ничего не взял и велел все вернуть назад, а ученику своему даже выговорил за то, что ему все докучают. Присылали в монастырь к болящему подвижнику многие бояре и простые миряне, но об этом ему уже и не докладывали.

Видя святого старца в великой немощи, Иннокентий сказал ему:

- Сильно неможется тебе, отец Пафнутий?

Старец ответил:

- Сам видишь - изнемогаю, но не чувствую болезни выше сил моих.

Подвижник не вкушал больше пищи. Прикажет себе что-нибудь изготовить, но когда приносили, то, похвалив, он отдавал все братии с словами:

- Кушайте, и я с вами.

Наступила ночь. Подвижник сидел на одре своем и творил про себя молитву Иисусову. Утреню ему прочли в келии.

В понедельник, 28-го, подвижник с помощью братии отстоял божественную литургию. После службы он ничего не вкушал; только выпил немного сыты. Иннокентий думал, почему это старец не делает никаких распоряжений о монастыре, и, поборов смущение, спросил преподобного:

- Отец Пафнутий! Прикажи при жизни своей написать завещание об устройении монастыря: как жить после тебя братии и кому быть игуменом.

Помолчав недолго, старец со слезами сказал:

- Братия, сами собою сохраняйте чин церковный и строй монастыря. Не переменяйте сроков церковной молитвы. Священников почитайте как и я и не лишайте их платы, чтобы не оскудела божественная служба, ибо от нее зависит успех во всем. Не затворяйте трапезы своей от странника, заботьтесь о милостыне, просящего не отпустите ни с чем. Трудитесь в рукодельях; но удаляйтесь от мирских бесед; заботливо храните сердце свое от помыслов лукавых. После вечернего правила не сходитесь для беседы: пусть всякий безмолвствует в своей келии. Церковной молитвы никогда не отлучайтесь, разве по немощи; исполняйте весь устав, правило церковное и все предписания церковные кротко, не мятежно и молчаливо. Одним словом, поступайте так, как я. Если не презрите моей

заповеди, верую Вседержителю Богу и Непорочной Деве Богоматери, Господь не лишит это место всех благ Своих. Но знаю, – пророчески прибавил преподобный, – что по отшествии моем в монастыре Пречистой будет мятежник; он смутил мою душу, внесет мятеж в братию. Однако Пречистая Царица усмирит мятеж и бурю, подаст тишину обители Своей и живущей в ней братии²⁸⁸⁶.

Сказав это, старец умолк от изнеможения. Ночь его прошла в обычных молитвах.

29-го, во вторник, преподобный безмолвствовал, потому что готовился к приобщению Христовых Таин в праздник Преполовления святой Пятидесятницы, который в тот год приходился на 30 апреля. Старец пел псалмы, молебны, каноны и священные стихи. Так продолжалось целый день. Иннокентий и келейник преподобного молча внимали этому необычайному пению, не смея ничего сказать, ибо подвижник заповедал им ничем не развлекать его. Ночь провел болящий без сна в молитве, почти все время стоя на ногах и присаживаясь только на короткое время.

Только настал день (среда), преподобный Иосиф прочел для святого правило ко причащению. Литургию отстоял в храме и приобщился Животворящих Таин Христовых. Приняв по обычаю благословение от служащего иерея, преподобный был веден братией в келию. Став в сенях своей келии, с обеих сторон поддерживаемый учениками, преподобный посмотрел на образ Пречистой Богородицы, а душевным оком обращаясь ко всей братии, со вздохом и слезами сказал:

– Господи, Вседержителю! Испытующий сердца и помышления, Ты знаешь все. Если кто пожалеет о мне, воздай ему, Господи, сторицею в сем веке, а в будущем даруй жизнь вечную. Если же кто порадуется о смерти моей, смерти грешного человека, не постави ему, Господи, сего во грех.

Слышавшие это ужасались и каждый обращался к суду своей совести. Когда же ввели старца в келию, он с радостным лицом начал утешать братию, как будто бы хотел, чтобы они забыли только что сказанные слова. Вспомнив прежние слова святого, что болезнь его не тяжка, братия подумали, что ему становится легче. Они понуждали его вкусить пищи, но старец не хотел. Выпил немного сыты, потом отдал ее братии со словами:

- Пейте чащу сию, чада; пейте как мое последнее благословение, ибо я больше не буду от нее пить или вкушать.

Много говорил он братии и еще утешительных слов, потом возлег на одре своем, на котором чрез день скончался. Иннокентию, служившему ему при болезни, преподобный завещал сосуд меда, а потом послал братию в трапезу, ибо настало время обеда. Иннокентий, не отходивший от своего больного учителя, быстро возвратился с трапезы и увидел его лежащим на одре, потом, помолчав немного, спросил преподобного:

- Отец Пафнутий! Ты не поправляешься, потому что целую неделю совершенно не вкушаешь пищи. Что молчишь, господин мой? Кому приказываешь монастырь свой, - братии или великому князю? Почему не говоришь ты ничего?

Святой ответил:

- Пречистой.

Затем, немного помолчав, сказал ему:

- Брат Иннокентий! Правду ли ты говоришь?

Заметив, что старец смущается, Иннокентий молчал.

- Мне, брат, кто приказывал монастырь? Сама Пречистая Царица изволила. Она возлюбила это место прославления

имени Своего, воздвигла храм Свой, собрала братию и меня, нищего, много времени питала и покоила вместе с братией. И теперь, когда я, смертный человек, смотрю в гроб и не могу помочь себе, Сама Царица небесная может устроить полезное Своей обители, как Она начала это. Ты знаешь сам: не княжеской властью, не богатством сильных, не золотом и не серебром воздвиглась эта обитель, но изволением Божиим и волею Пречистой Его Матери. На Нее возлагаю всю надежду: Своею милостью Она покроет меня на мытарствах от насилия мрачных и лукавых духов, а в день праведного суда избавит вечной муки и причтет к избранным. Если же я получу благодать, то не промолчу молиться о вас ко Господу. И сами вы будьте поэтому усердны: живите чисто; не только так, как жили при мне, но еще и лучше; содевайте спасение со страхом и трепетом, чтобы ради ваших добрых дел я почивал мирно, чтобы вселились добре пришедшие сюда после меня. Да обретете вы покой по кончине своей. Пусть каждый пребывает в том звании, в котором призван. Не возвышайтесь паче меры – это не полезно вам, но и душевредно. Не возносите над немощными братьями ни мыслью, ни делом, но долго терпите о них, как о членах своих. Ей, чада, спешите делать добро!

Сказав это, святой в изнеможении замолчал.

Немного спустя пришел в монастырь посланный от Московского митрополита Геронтия²⁸⁸⁷, пришли новые послы от великого князя и великих княгинь. Они настойчиво добивались свидания с преподобным и его беседы. Долго Иннокентий отказывался и отлагал говорить о них болящему старцу, но наконец доложил о посланных. Старец оскорбился на своего ученика и говорил ему, что все 60 лет своего иночества он постоянно обращался с князьями, боярами и другими мирянами.

- Теперь я понял, что нет никакой пользы от этого, - одно

испытание для души. Своим милосердием, не хотя смерти грешника без покаяния, дал мне Господь шесть дней для покаяния; а ты мне не даешь покоя, наводишь на меня мирян. Уж теперь мне нельзя и из келии выйти, чтобы они не докучали мне.

Иннокентию стало очень прискорбно и то, что он смутил старца, и то, что не получил разрешения для посланных. Выйдя из келии, он передал им ответ преподобного и просил их оставить монастырь. Но, выйдя из обители, посланные ночевали в близлежащем селе, чтобы наутро повидать подвижника. Следующую ночь, последнюю ночь своей жизни, святой старец провел без сна, в непрестанной молитве: то пел псалмы, то читал молитву Иисусову.

Наступил четверг, 1 мая, день кончины преподобного Пафнутия. Подвижник повелел отслужить литургию ранее обыкновенного. Сам он думал идти к ней, собирался спеша и говорил про себя: «Вот пришел день».

В недоумении братья смотрели друг на друга, не понимая, что говорит старец. Иннокентий спросил его, о каком дне говорит он.

- О том дне, о котором говорил вам раньше, - ответил святой.

Ученик начал перечислять дни: воскресенье, понедельник, вторник?

Преподобный сказал:

- Этот день - четверг, о котором говорил я вам и раньше.

Братья были в недоумении. Повели старца в церковь, но не успели выйти из келии, как пришел преподобный Иосиф и возвестил ему, что посланные от знатных лиц миряне ожидают его, что сверх бывших вчера, пришли новые: все они собрались

и стоят на пути подвижника в церковь. Тогда преподобный оскорбился тем, что они заградили ему путь в храм Божий и не пошел из келии. Отпустивши братию в церковь, он сел в сенях и сказал: «Это все делает Иннокентий, он так распорядился».

Иннокентий же не смел и оправдываться.

Он также пошел в церковь, старец остался с одним учеником в келии и запер двери, чтобы не пришел к нему кто-либо из посланных. По окончании литургии миряне поняли, что нельзя видеть святого, и возвратились назад. Когда же пришли к нему опять ученики и в молчании окружили одр, то он говорил как бы о ком-либо другом:

- Пришел для него день и он умрет.

- О ком говоришь, отче, что умрет? - спросил его Иннокентий.

- О том, о котором вы говорите: болит; тот покаявшись, хочет умереть, - сказал он.

Пришел час обеда и братия отправились в трапезу. Остался при больном один Иннокентий.

Святой приказал ученику перевести его на другую сторону келии, потому что там спокойнее; приказал никого не впускать.

- Утомился, - сказал он, - и хочу отдохнуть до вечернего пения; вечером же придут ко мне все братия.

Тогда ученик понял, что приблизилось время его преставления.

Иннокентий спросил святого:

- Отче, когда преставишься, звать ли протопопа и иных священников из города на твое погребение?

Святой завещал никого не звать и довольствоваться монастырскими священниками, чтобы не собрался в обитель народ и не разнес вести о его смерти по городу и селам. Ученик спросил:

- Где ты велишь ископать себе могилу?

Он велел ее ископать у южной стороны церкви, близ церковных дверей.

- А гроба дубового не покупайте мне, - сказал святой. - На эти шесть денег купите калачей и раздайте их нищим.

Ученик замолчал, а старец молился о спасении своей души, полагая надеждой своей Пресвятую Богородицу. Ей он вверял и монастырь свой. Иннокентий разбудил келейника преподобного, заставил его сидеть при болящем старце, а сам вышел заснуть, так как ему нездоровилось. Лишь только он начал дремать, как услышал голоса многих певцов в келии преподобного. Удивленный этим Иннокентий вошел в келию и спрашивал келейника:

- Кто из братии был здесь?

- Никто, - отвечал тот. - После твоего ухода он начал петь: «святых лик обрете источник жизни», - припевая зауспокойные стихи. Окончив же псалом, он пел следующие стихи:

- «Блаженны непорочные в пути, ходящие в законе Господнем» (Пс.118:1), - и прочие.

- Отходит старец к Богу, - сказал Иннокентий келейнику.

Ученики припали к ногам святого и лобызали их, затем на грудь к нему, прося прощения и благословения. Но старец уже не внимал словам их, а только молился ко Господу: «Царю небесный, всемогущий! Молюся Тебе, Владыко мой, Иисусе Христе, милостив буди душе моей, да не удержана будет она

лукавыми, но да встретят ее ангелы Твои, проводящие сквозь хитрости мрачных мытарств и направляющие ее к свету милосердия Твоего. Знаю я, Владыко, что без заступления Твоего никто не может избыть козней духов лукавых».

Дальнейшая речь умирающего была неясна и ученики ее не поняли. Вдруг он начал поворачиваться слева направо. Много раз ученики повертывали его на левую сторону, но он опять поворачивался направо, шепча невнятные слова. Отсюда они заключили, что умирающий подвижник видит нечто необычайное. Братия несколько раз подходили к келии преподобного, но два ученика, находившиеся при нем, говорили, что старец заснул. В то время, когда в обители шла вечерня, преподобный приготовился к смерти: сложил крестообразно руки на своей груди и тремя дуновениями предал свою святую душу в руки Господа.

Преподобный Пафнутий скончался в четверг, 1 мая 1477 г., за час до захода солнца, то есть около 7 часов вечера²⁸⁸⁸. Братия вышли из церкви и, узнав о кончине преподобного, горько оплакали его. Было уже поздно погребать подвижника, и, чтобы исполнить его завещание о погребении без мирян, братия на другой же день, в пятницу, 2 мая, в 5 часов утра похоронили своего наставника. Скорбь братии была так велика, что все рыдали и проливали слезы; никто не мог ни петь, ни канонархать. Погребение совершал верный ученик преподобного, Иннокентий. От слез он едва мог проговорить чин погребения. «И никто от мирских человек не был в то время, не прикоснулся к одру его, никто не узрел, как полагали его во гроб», – так повествует Иннокентий²⁸⁸⁹.

Как только погребение совершилось, о смерти подвижника узнали в Боровске, и весь город пришел в движение. Не только монахи и священники, но и наместники города и народ пошли в обитель преподобного. И хотя в городе скоро узнали, что

тело святого уже в земле, народ непрерывно весь день приходил в монастырь, и со многою любовью все кланялись гробу почившего.

Местное празднование преподобному Пафнутию началось с 1531 г. Митрополит Московский Даниил 2890 с собором епископов благословил петь канон и читать на богослужении житие преподобного Пафнутия, то есть установил местное празднование ему. Собор же 1547 года постановил память преподобного Пафнутия праздновать общецерковно.

Святые мощи преподобного почивают в главном монастырском храме в честь Рождества Пресвятыя Богородицы, в приделе, посвященном его имени.

Тропарь, глас 4:

Жития светлостию просветив твое отечество в молитвах и постех, дарований божественнаго Духа исполнился еси: и во временней сей жизни добре подвизався, милости благоутробия всем скорбящим отверзл еси, и нищим был еси заступник. Тем молим тя отче Пафнутие, моли Христа Бога, да спасет души наша.

Кондак, глас 8:

Божиим светолитием просвещен отче, постническое стяжав житительство преподобне, монахом предобрый наставниче, и постником благое украшение: сего ради Господь труды твоя виде, чудес даром обогати тя, источаеши бо исцеления. Мы же радуящиеся вопием ти: радуйся отче Пафнутие.

Молитва преподобному Пафнутию Боровскому

О священная главо, земный Ангеле, Небесный человече, великий чудотворче, преподобне отче наш Пафнутие. К тебе с верою и любовью усердно прибегаем и умиленно просим: яви нам, смиренным и грешным, святое и многоможное твое заступление. Не дерзаем, грех ради наших, с свободою чад Божиих просити Господа и Владыку нашего о помиловании и прощении. Но тебе, молитвенника к Нему благоприятна, предлагаем и молим: испроси нам у благости Его дары благопотребныя и спасительныя душам нашим: веру праву, благочестия крепкое покаяние, истинное прощение грехов, жития совершенное исправление, да, обратившися от злых дел к богоугождению, прочее не прогневаем Господа нарушением святых Его заповедей. Умоли, святче Божий, Всевышняго Творца даровати мир и благочестие стране нашей православней. Сохрани, угодниче Христов, святую обитель твою, созданную тобою, и вся живущия и подвижающияся в ней от всякаго зла ненаветны. Призри милостивно на люди, к тебе прибегающия, и вся прошения их во благое исполни. Всем же нам здравие душевное и телесное, земли плодоносие, тихое и благоугодное житие, благу, христианскую кончину и добрый ответ на Страшном Суде у Всемиловитаго Бога исходатайствуй, яко воистинну имеяй велие к Нему дерзновение. Ей, отче, вемы, яко много может молитва твоя пред лицем Вседержителя Господа и ничтоже невозможно есть ходатайству твоему, аще токмо восхощеши; сего ради крепко на тя уповаем и на твоя святая молитвы вельми надеемся, яко ты приведеши нас предстательством твоим в тихое пристанище спасения и наследники явиши ны светлаго Царствия Христова. Не посрами же упования нашего, чудотворче святой. И сподоби нас вкупе с тобою блаженства райскаго наслаждаться, да славим, хвалим и величаем великую милость к нам Человеколюбца Бога, Отца, и Сына, и Святаго Духа, и твое благое, отеческое заступление во веки веков. Аминь.

* * *

2862 Сведения о преп. Пафнутии содержатся: 1) в превосходной записке ученика его Иннокентия о последних днях преподобного, составленной в 1477 или 1478 г., т.е. очень скоро после кончины святого; 2) в древнем житии преп. Пафнутия, написанном другим учеником, родным братом преп. Иосифа Волоколамского, Вассианом Саниным между 1500 и 1515 г. в бытность Вассиана архимандритом Симонова подмосковного монастыря (с 1502 по 1506 г.) или архиепископом Ростовским (с 1506 по 1515 г.); 3) в воспоминаниях Досифея Топоркова, племянника преп. Иосифа Волоколамского, инока его обители; 4) в духовной преп. Иосифа Волоколамского и некоторых других грамотах; наконец 5) в летописях.

2863 Нашествие татарского хана Батыя на Русь было в 1237-1238 и 1240 г.

2864 В переводе на русский язык это слово значит «даватель». Прямыми обязанностями баскаков были перечисление народа и сбор податей. В действительности же эти татарские чиновники, стоявшие выше русских князей и полководцев, были полными хозяевами Руси. Будучи отправляемы с войском и множеством разных мелких татарских чиновников, они заведовали и внутренними делами покоренной Руси: следили за поведением князей, вникая в их взаимные отношения, разбирая их тяжбы и наблюдая главным образом, за их отношениями к татарскому хану. Они появились на Руси вскоре после взятия Киева, бывшего в 1240 г.

2865 Боровск - в настоящее время уездный город Калужской губернии. О месте села Кудинова ныне напоминает часовня.

2866 Высокий-Покровский монастырь находился при р. Протве, в 1 версте от Боровска. Основан в 1410 г. В 1618 г.

монастырь был приписан к Пафнутиеvu Боровскому, в 1764 г. упразднен. Название «Высокий» получил по месту, которое занимал: местность эта господствует над всею окрестностью. Теперь на месте этой обители находится подгородная слобода Высоцкая.

2867 Преподобный Никита был игуменом Высоцкого Серпуховского монастыря, преемником преп. Афанасия Младшего с 1395 г. После 19-летнего управления обителью, состарившись и страдая болезнью глаз, преп. Никита семь лет жил на покое в Высоком Боровском монастыре. Оставив этот монастырь (ок. 1421 г.), преп. Никита ушел на север и основал в Костроме Богоявленский монастырь (ок. 1426 г), существующий до сих пор (с 1864 г. – женский). Здесь подвижник скончался и погребен

2868 Князь Симеон Боровский был сын Владимира Андреевича Серпуховского, скончался от моровой язвы в 1426 г. иноком с именем Саввы и положен в Троице-Сергиевом монастыре. – св. митрополит Фотий (память его празднуется 2 июля) управлял Русскою Церковью с 1408 по 1431 г. Отсюда следует, что преп. Пафнутий стал игуменом не позднее 1426 г.

2869 Пафнутиев-Рождество-Богородицкий монастырь стоит при впадении р. Истремы в р. Протву.

2870 Василий Ярославич, князь Боровский, сын кн. Ярослава (Афанасия) Владимировича, скончался в 1483 г.

2871 Мамотяк – сын царя Ординского Могомета, царь Казанский. Нашествие, о котором здесь речь, было в 1445 г. В таком порядке события рассказаны в древнем житии преп. Пафнутия. Но происшествие это было ранее освящения храма (ок. 1448 г.) и официального открытия обители.

2872 Великий князь Василий II Васильевич Темный княжил с

1425 по 1462 г.

2873 Суздаль – в настоящее время уездный город Владимирской губ.

2874 Труд Досифея, написанный не ранее 1546 г., представляет собою нечто в роде Патерика – ряд кратких рассказов, слышанных от преп. Пафнутия, преп. Иосифа и других подвижников Волоколамского монастыря. Досифею принадлежит еще надгробное слово преп. Иосифу. 16 Иоанн Калита, сын св. кн. Даниила Александровича, был великим князем с 1328 по 1340 г.

2875 Свербеж – то же, что и чесотка, зуд.

2876 Здесь разумеется князь Димитрий Георгиевич Шемяка, отравленный в 1453 г. в Великом Новгороде. Отраву дал князю его боярин и любимец Иоанн Котов.

2877 Вассиан (Санин) упоминается архимандритом Симоновским в 1502 г. В 1506 г. он был посвящен в епископа Ростовского. – Симонов монастырь основан ок. 1370 г. преп. Сергием Радонежским по поручению великого кн. Димитрия Донского. С первоначального места построения (слобода Старое Симоново) монастырь вскоре перенесен был на нынешнее его место – на высоком берегу р. Москвы на южной окраине города. Первым игуменом монастыря был племянник преп. Сергия Феодор (после архиеп. Ростовский, 1395 г.)

2878 На наш счет это составит несколько десятков рублей.

2879 Т.е. «Достойно есть».

2880 Здесь разумеется истребление г. Алексина (ныне уезд. гор. Тульской губ.) ханом Ахматом в 1472 г. Князь Георгий и другие не сумели и не успели помочь несчастному городу.

2881 Записки Иннокентия признаются одним из лучших

произведений древнерусской житийной письменности. В нижеследующем рассказе они помещаются с некоторыми сокращениями.

2882 Князь Михаил Андреевич Верейский, внук Димитрия Донского, был женат на дочери боровского князя Елене Ярославне и может быть с ее рукою получил Боровское княжество. Скончался он в 1486 г. и погребен в обители преподобного Пафнутия.

2883 У кн. Михаила Андреевича известны дети: Василий, по прозванию Удалый (1495 г.), Иоанн и дочь Анастасия, бывшая в замужестве за князем Иосифом Андреевичем Дорогобужским, в 1485 г. поступившим на службу к великому князю Московскому.

2884 Иоанн III Васильевич был великим князем с 1462 по 1505 г.

2885 Мария Ярославна, дочь князя Ярослава (Афанасия) Владимировича, сестра упомянутого выше Василия Ярославича, в 1433 г. вышла замуж за вел. князя Василия Васильевича Темного, скончалась в 1484 г. в иночестве с именем Марфы. – София Фоминична, дочь Морейского деспота Фомы Палеолога (брата последнего Константинопольского императора Константина XI, погибшего на стенах греческой столицы при взятии ее турками в 1453 г.). Она была второю супругою вел. кн. Иоанна III, сочеталась с ним браком в 1472 г., скончалась в 1503 г.

2886 Из древних житий преп. Иосифа Волоколамского (память его празднуется 9 сентября своей обители. По предсказанию преподобного Пафнутия, вскоре после его кончины, в монастыре пошли несогласия, пререкания, и новый игумен – преп. Иосиф в 1477 или в 1478 г. тайно оставил Боровскую обитель.

2887 Митрополит Геронтий управлял Русскою Церковью с 1473 по 1489 г.

2888 Так повествует Иннокентий. В летописи сказано, что преподобный скончался в 15-й час дня (после восхода солнца). Принимая во внимание, что 1 мая в Боровске солнце восходит приблизительно в 4 часа, кончина подвижника будет приходиться на 7-й час вечера и по этому расчету.

2889 Впрочем, в летописи и в житии преп. Пафнутия отмечено, что при погребении подвижника случился один мирской священник Никита, духовный отец князя Андрея Васильевича.

2890 Митрополит Даниил управлял Русскою Церковью с 1522 по 1539 г.

ЧЕТИ-МИНУТЫ НА СВ. ДИМИТРИЙ РОСТОВСКИ

**Житие на св. преподобномъченик Акакий
Сярски**

Светците Акакий, Евтимий и Игнатий

Преподобномъченик Акакий, в светото кръщение Атанасий, бил роден в българското село Ново село (по гръцки Неохори) до град Солун. Поради бедност родителите му се преселили в град Серес. Още деветгодишен те го дали да учи занаят при един обуцар. Но обуцарят така жестоко биел момчето всеки ден, щото веднъж, на Велики петък, то не издържало и обляно в сълзи избягало на улицата. За нещастие, две туркини го срещнали, поласкали го, въвели го в своя дом, нахранили го и така го объркали с хубавите си думи, че го убедили да се откаже от Христа. Тогава го взел при себе си градският бей, извършил над него обряда на мохамеданското обрезање, осиновил го и го обикнал заедно със жена си като роден син.

След като Атанасий живял в дома на бея девет години и вече възмъжал, беяцата променила своята любов към него от майчинска в плътска и - като жената на Потифар - опитала се да го привлече за грях. Целомъдреният юноша - както прекрасният библейски Йосиф - избягал от нея, но тя,

озлобена, го наклеветила през мъжа си, че уж той искал да се поругае с нея. Повярвал на жена си, боят го изгонил из своя дом и му предоставил пълната свобода, да отиде където иска.

Той отишъл при своите родители, които подир неговото отречение се завърнали в Солун. Те много се зарадвали на неговото връщане и особено на неговото желание да се възвърне в църквата Христова. Но мъдрата му майка го предупредила, че отреклият се доброволно от Христа трябва да умие греха от отречението си със собствената си кръв. Той възприел съвета на майка си дълбоко в душата си, оттеглил се в Хилендарския манастир в Атон, изповядал се пред духовника на Ксенофския скит и бил възстановен в християнството чрез миропомазване. Като чул пък за подвизите на неотдавна пострадалите атонски преподобномъченици Евтимий и Игнатий, той отишъл при бившия техен наставник йеромонах Никифор с молба да подготви и него за мъченичество. Духовникът обяснил на Атанасий всичката трудност на този подвиг, но се съгласил да го приеме под своето ръководство.

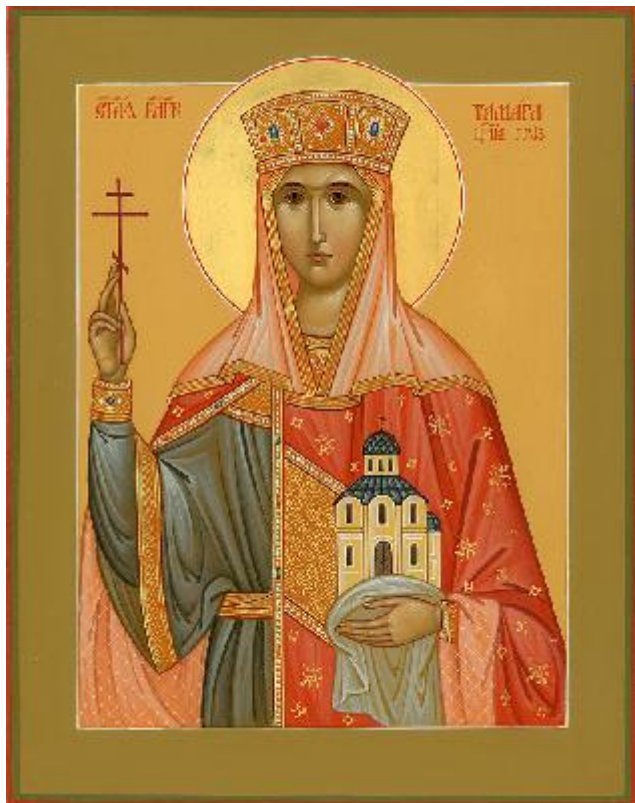
Подир едно малко колебание Атанасий бързо напреднал в духовния живот - с любов се подвизавал и очите му от сърдечно умиление станали извори на непрестанни сълзи. Като гледал неговото съвършенство в добродетелта и непоколебимост в мислители, духовникът го постригал в монашество с името Акакий и подир някое време го благословил да се отправи на мъченически подвиг, при което му дал за спътник същия оня старец Григорий, който на времето съпътствал и преподобномъчениците Евтимий и Игнатий. Скоро подир това те напуснали Света Гора и заминали за Цариград. В деня на самия подвиг Акакий се причастил със светите Христови Тайни, облякъл се като турчин и обливайки се в сълзи приел последното благословение на преподобни Григорий за мъченичество.

Като пристигнал във Високата Османска Порта, той захвърлил от главата си зелената чалма и започнал да я тъпче с краката си, изповядал Христа и проклинал Мохамеда. Като не успели с увещания да го убедят да остане мохамеданин, съдиите заповядали да го бият и го хвърлили в затвора. На другия ден Акакий бил изправен пред самия везир, но и това се оказало безполезно, поради което последвала присъдата да бъде обезглавен. В навечерието на изпълнението на присъдата светия мъченик се причастил със св. Тайни.

На 1 май 1816 година турците обезглавили св. преподобномъченик Акакий на мястото, наричано Пармак-капи. Със събрани от християните пари преподобни Григорий откупил от войниците - пазачи тялото на светия мъченик и го отнесъл на Атон. Светите му мощи били поставени първом в неговата килия, а после го погребали в новопостроения храм в чест на преди него пострадали преподобномъченици Евтимий и Игнатий. Главата на св. Акакий сега се намира в руския атонски манастир "Св. Пантелеймон".

В деня на неговата мъченическа смърт неговата памет на Атон се почита съвместно с тази на преподобномъчениците Евтимий и Игнатий, защото е съставена обща служба на тримата светци, а отделно служба на св. Акакий няма.

ЖИТИЕ БЛАГОВЕРНОЙ ТАМАРЫ, ЦАРИЦЫ ГРУЗИНСКОЙ

Святая Тамара происходила из знатного рода Багратионов, по преданию восходившему к самому царю Давиду. Ее отец Георгий в 1178 году провозгласил свою дочь царицей. Через 7 лет он скончался. С этого момента началось правление святой.

Когда святая Тамара вошла на престол, то сказала: «Я – отец сирот и мать вдовиц». Эта фраза определила все ее правление.

Автор биографии Тамары оставил такое описание юной царицы: «Правильно сложенное тело, темный цвет глаз и розовая окраска белых ланит; застенчивый взгляд, <...> приятный язык, веселая и чуждая всякой развязности, услаждающая слух речь, чуждый всякой порочности разговор».

Царица начала свое правление с кадровых перестановок. Она сместила злоупотреблявших властью правителей и военачальников, назначив вместо них других. Она освободила Церковь от налогообложения, облегчила участь крестьян.

В 1185 году патриарх предложил правительнице выйти замуж. Для этого на Русь отправили посольство. Вскоре оно вернулось вместе с Георгием, сыном князя Андрея Боголюбского. Тамара уверяла свое окружение, что со свадьбой надо бы повременить. Ведь нужно еще понять, что это за человек. Но придворные настояли на своем. К несчастью, опасения мудрой царицы оправдались. Георгий оказался равнодушным к спиртному, совершая «много неприличных дел». Два с половиной года Тамара терпела его грубое обращение, всячески пытаясь образумить мужа. Все было тщетно. Ей пришлось расстаться со своим супругом.

Долгое время святая думала оставаться вдовой при живом муже, но ради наследника согласилась повторно выйти замуж – за осетинского царевича Давида. Этот брак оказался счастливым, и вскоре Грузия увидела своего будущего правителя.

В период царствования святой Тамары страна достигла пика своей славы и могущества. Царица была справедливым судьей. Ее трудолюбие, государственный талант, христианское сострадание предопределили «Золотую эпоху» Грузии.

Она успешно остановила нашествие халифа Абу-Бакра, который, собрав огромное войско из Индии, надеялся поживиться богатствами Грузии. Та же участь постигла и другого захватчика – султана Рукн-ад-Дина.

Сразу после восшествия на престол Тамара уделила пристальное внимание организации единого богослужебного устава и церковного канона. Она призывала всех богословски образованных людей, знатоков Закона Божьего, епископов и священников приехать в город Картли. Здесь вскоре прошел общий Собор, на котором присутствовала и сама царица.

Перед смертью царица Тамара успела закончить все необходимые государственные дела и распорядиться по основным

церковным и монастырским вопросам. Неожиданно ее настигла неизвестная болезнь. Врачи оказались бессильны. Вся страна вымаливала свою царицу, однако 18 января 1213 года великая правительница мирно скончалась.

О точном месте захоронении святой Тамары до сих пор ведутся споры среди историков и археологов.

Тропарь благоверной Тамаре, царице Грузинской

глас 8

Вы́шняя красото́й желáя,/ ни́жняя сла́сти телéсныя далéче от себé отгна́ла еси́/ и, в черто́зе ца́рском пребыва́ющи,/ а́нгельское житиé препровождáла еси́,/ цари́це Тamáро блаже́нная,// моли́ Христа́ Бо́га спаст́ся душáм нáшим.

Перевод: *Желая небесной сладости, ты отогнала далеко от себя низменные, плотскиенаслаждения и, пребывая в чертоге царском, проводила ангельскую жизнь, царица Тамара блаженная, моли Христа Бога о спасении наших душ.*

Ин тропарь благоверной Тамаре, царице Грузинской

глас 4

Во святы́х дивная,/ Ивéрии светíло,/ благовéрная цари́це Тamáро,/ на гора́х высóких хра́мы воздвиѓшая,/ да в них молéния возсыла́ют ко Го́споду,/ мольба́ми твоими́ крéпость дарова́вшая вóем христоролю́бивых людéй страны́ Иверския,/ десни́цею же своéю пóлчища агáрянская низпровéргшая,/ моли́ Христа́ Бо́га// спаст́ся душáм нáшим.

Перевод: *Удивительная среди святых, светило Грузии, правоверная царица Тамара, воздвигшая храмы на высоких горах, чтобы в них воссылались молитвы ко Господу, молитвами твоими даровавшая силу любящим Христа воинам страны Грузинской, своей правой рукой*

низвергнувшая полчища мусульманские, моли Христа Бога о спасении наших душ.

Молитва благоверной Тамаре, царице Грузинской

О, святая великая благоверная царице Тамара! Мы грешнии (*имярек*) и смиреннии, яко к теплой защитнице и скорой помощнице усердно прибегаем, просяще помощи и заступления в бездне бед погружаемых, иже на всяк день и час нам от человек лукавых приключаются, и различными болезнями одержимых, да твоим заступлением, коль великое дерзновение к Богу имеши, помолись о нас в печалех, нуждах и напастех сущих, и заступи нас от всех врагов видимых и невидимых, наипаче же от бесовских козней и хитростей, наглых нападений и льстивых подступов, да не будем им в поругание и посмеяние, и твоею крепкою помощию их от нас отгони, якоже отгнала от страны Иверской и верную любовь к Богу в сердцах наших утверди и достойну соделай. Егда же приспееет наше от временного сего жития отшествие и к вечности переселение, скоро в помощь нам предстани, и от насилий вражиих свободи, яко имеши жизнь вечную, и приведи сердца наша к истинному покаянию, да и мы нескверными усты и чистой совестью предстанем Пресвятей Троице, прославляя и воспевая Ю, со всеми святыми в бесконечные веки. Аминь.

† ВИЖТЕ ОЩЕ

Отстъплението от вярата наречено "нов стил"

ЗА СЪКРАЩАВАНЕТО НА ЛИТУРГИИТЕ, ТАЙНСТВОТА И ТРЕБИТЕ В НОВОСТИЛНАТА ЦЪРКВА

ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА ОГЛАШЕНИЕТО

ЗАЩО БОГ НИ ИЗОСТАВИ

ЗА КОРЕНА НА ЗЛОТО, ЗА НАЧАЛОТО НА
ОТСТЪПЛЕНИЕТО НА РОДНАТА НИ „ЦЪРКВА“, ЗА
БЪЛГАРСКАТА СХИЗМА

Театърът на антихриста

ИСТИНАТА ЗА НАШИЯ НАРОД

Християнството на българите и техните владетели

ИДЕЯТА "ПРАВОСЛАВНИ БУДИТЕЛИ"

Православна ли е демокрацията

Народе, народе...

Защо се премахва вероучението

За старостилния икуменизъм

КОЙ СТОИ ЗАД ОТСТЪПЛЕНИЕТО

ДИСЕКЦИЯ НА ЧОВЕКООМРАЗАТА

ПАСТИРСКО ОКРЪЖНО ПОСЛАНИЕ ПРОТИВ
МАСОНСТВОТО

Против юдомасонството

Изповедание на вярата

КЪДЕ СЕ Е СЪХРАНИЛО ПРАВОСЛАВИЕТО

